

”Varmasti monella tavalla ja tasolla tullu selkeämmiksi ne omat tunteet”

Kokemuksia EASEL® tunnekasvatuksesta
hevosten avulla

Inga-Elina Hänninen
Lotta Kärkkäinen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) HÄNNINEN, Inga-Elina KÄRKKÄINEN, Lotta	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 15.11.2013
	Sivumäärä 49	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi "Varmasti monella tavalla ja tasolla tullu selkeämmiksi ne omat tunteet" Kokemuksia EASEL® tunnekasvatuksesta hevosten avulla		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) KIISKILÄ, Taja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä kokemuksia EASEL® -työmuodosta ja tunnekasvatuksesta hevosten avulla. Opinnäytetyössä haluttiin kuulla kokemuksia EASELin hyödyntämismahdollisuuksista lastensuojelussa. Tavoitteena oli tehdä EASELia tunnetummaksi ja näkyvämmäksi työmenetelmäksi. Yhteistyössä tutkimuksessa oli lastensuojelupalveluja tuottava yritys, joka mahdollisti haastattelut. Opinnäytetyön teoriapohjassa käsiteltiin lastensuojelua yleisesti sekä avoimuutta että sijaishuollon näkökulmasta. Lisäksi opinnäytetyöhön on koottu teoriaa tunnekasvatuksesta ja EASELista sekä sen taustalla olevista periaatteista.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, jonka menetelmänä oli teemahaastattelu. Haastattelujen pohjana oli kaksi pääteemaa, kokemukset EASELista ja EASELin näkyminen arjessa. Tutkimuksessa haastateltiin EASELia hyödyntävää lasta, lapsen sijaishuoltopaikan omaohjaajaa sekä EASEL®-ohjaajaa.</p> <p>EASEL® näyttäytyi tutkimustuloksissa hyödyllisenä menetelmänä ja kokemukset siitä olivat pääosin positiivisia. Haastateltavat innostuivat kertomaan kokemuksiaan hevosista ja muistoistaan tallilla tapahtuneista asioista. Haastateltu nuori koki haastavana erotella, miten EASELissa opitut taidot näkyvät arkielämässä. Sen sijaan sekä omaohjaaja että EASEL®-ohjaaja nostivat esille teemoja, joiden myönteiset vaikutukset näkyivät myös arjessa. EASEL® nähtiin hyvänä ja hyödyllisenä menetelmänä, jota voisi hyödyntää entistä enemmänkin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) lastensuojelu, EASEL®, tunnekasvatus, eläinavusteinen työskentely		
Muut tiedot		

Author(s) HÄNNINEN, Inga-Elina KÄRKKÄINEN, Lotta	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 15.11.2013
	Pages 49	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title "Those feelings have definitely become clearer in many ways and on many levels". Experiences related to EASEL® emotional training conducted with the help of horses		
Degree Programme Degree Programme of Social Services		
Tutor(s) KIISKILÄ, Taja		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of the thesis was to collect experiences related to the EASEL®- work form and its use as an emotional skills developer with the help of horses. The thesis also aimed to present the possibilities of how to use EASEL in child welfare. The aim was to make EASEL® better known and more visible as a method of work.</p> <p>A cooperation partner in this study was a child welfare service company that enabled the interviews needed for data collection. The theory part of the thesis deals with child welfare in general as well as from the points of view of community care and foster care. In addition, theory about emotional training and EASEL as well as its underlying principles was collected for the thesis.</p> <p>The thesis was implemented as a qualitative study in which the method was a theme interview. The interviews were based on two different main themes: the experiences related to EASEL and EASEL's visibility in everyday life. One child using the EASEL method and the child's instructor at a foster care institution as well as an EASEL®- trainer were interviewed for the study.</p> <p>According to the results, EASEL® seemed to be a useful method, and the experiences of it were mainly positive. The interviewees were eager to tell about their experiences with horses and memories of what had happened at the stables. The child interviewee found it hard to analyze how the skills learned from EASEL were seen in everyday life. The child welfare instructor and the EASEL®- trainer, instead, raised themes whose positive impact also showed in everyday life. EASEL® was seen as a good and useful method that could be used more.</p>		
Keywords child welfare, EASEL®, emotional training, animal-assisted work		
Miscellaneous		

Sisältö

1 Johdanto	2
2 Lastensuojelu	4
2.1 Lastensuojelun taustaa	4
2.1 Lastensuojelun toimenpiteet.....	5
2.2 Sijaishuolto.....	7
2.3 Lapsen etu ja oikeudet	9
3 Tunnekasvatusta EASEL® -viitekehyksessä	11
3.1 Tunnetaidot	11
3.2 EASEL®.....	13
3.2.1 EASELin taustalla olevia menetelmiä	15
3.2.2 Eläinavusteinen työskentely.....	17
4 Tutkimuksen toteutus	19
4.1 Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymykset	19
4.2 Tutkimusote ja menetelmät	20
4.3 Aineiston keruu	22
4.4 Aineiston analysointi	23
4.5 Luotettavuus ja eettisyys.....	24
5 Tulokset.....	26
5.1 Kokemuksia.....	27
5.1.2 Hyviä kokemuksia	27
5.1.3 Yhdessä hakemassa vuorovaikutusta.....	29
5.1.4 Työskentelyn teemoja.....	30
5.1.5 Vahvuudet EASELissa.....	32
5.2 EASELin hyödynnettävyys	34
5.2.1 Tunnetaitojen harjoittaminen.....	34
5.2.2 EASELin näkyminen arjessa.....	35
5.2.3 Haasteet	37
6 Pohdinta.....	38
Lähteet.....	42
Liitteet.....	47
Liite 1 Teemahaastattelurungot.....	47

1 Johdanto

Suomalaisista lapsista valtaosa voi hyvin, jopa paremmin kuin aikaisemmat sukupolvet. Silti jatkuvassa kasvussa on joukko lapsia ja nuoria, joilla on mitä monimuotoisimpia ongelmia. Tämä näkyy myös lastensuojelun asiakkaiden määrässä, joka on ollut nousussa 1990-luvun alusta lähtien. Taustalla on moninaiset syyt, kuten toimeentulovaikeudet, päihdeongelmat niin vanhemmilla kuin nuorillakin, rikollisuus, mielenterveysongelmat ja vanhempien avuttomuus kasvatuksessa. Useimmiten lastensuojelun tarve syntyy monien tekijöiden yhteisvaikutuksesta. (Taskinen 2010, 7-9.)

Lastensuojelu on opinnoissamme suuressa osassa ja innostuksemme tähän työhön johti myös lastensuojeluun liittyvän opinnäytetyön tekemiseen. Opintojemme alusta asti oli selvää, että haluamme suunnata työmme lastensuojelunkentälle ja kiinnostuksemme eläinavusteista työskentelyä kohtaan oli suuri. Olemme saaneet molemmat tahoillamme huomata, kuinka suuri vaikutus eläimillä on ollut omassa elämässämme.

Opinnäytetyöprosessin alussa kartoitimme, kuinka eläimiä, erityisesti hevosia, voidaan hyödyntää lastensuojelussa. Törmäsimme muun muassa termeihin ratsastusterapia, eläinavusteinen toiminta AAA eli animal-assisted activity, sosiaalipedagoginen hevostoiminta sekä EASEL® eli experiential social emotional learning, kokemuksellinen tunnekasvatus. EASEL:iin tartuimme, koska saimme yhteistyöhön lastensuojelupalveluita tarjoavan yrityksen, joka hyödynsi EASELia työskennellessään lastensuojelun piirissä olevien lasten kanssa.

EASEL® on työmuoto, joka keskittyy erityisesti sosiaalisten tunteiden vahvistamiseen. Keskeisiä teemoja EASELissa ovat muun muassa kunnioitukseen ja luottamukseen perustuvien suhteiden luominen, itsetuntemuksen ja itsehallinnan vahvistaminen, vuorovaikutustaidot sekä yhteisöllisyys. (Miksi EASEL?) Tunnekasvatuksesta ja EASELin taustalla olevista teemoista on tietoa ja tutkimuksia, mutta EASELia on tutkittu hyvin vähän. EASELia voidaan toteuttaa ilman eläintyöparia, mutta opinnäytetyössä keskitymme pääasiassa hevosen avulla tapahtuvaan työskentelyyn.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuulla kokemuksia EASELista ja sen hyödynnettävyydestä lastensuojelun työkentällä. Tutkimus perustuu yhden lapsen, hänen omaohjaajan ja EASEL -ohjaajan kokemuksiin. Aineisto on kerätty haastattelemalla heitä. Tutkimus antaa näkökulmia EASELiin ja erityisesti hevostyöparin kanssa tehtävään työhön näiden kokemusten kautta.

EASELia voi hyödyntää lastensuojelun ennaltaehkäisevässä työssä ja laitoshoidossa sekä kaikessa siltä väliltä (Miksi EASEL?), joten opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä kerrotaan yleisesti lastensuojelusta sekä käsitellään sijaishuoltoa laitoshoidon ja perhehoidon näkökulmasta. EASELia voidaan käyttää iästä ja taustasta riippumatta asiakkaiden kanssa, mutta opinnäytetyössä keskitymme lastensuojelun kentällä tapahtuvaan tunnekasvatukseen. Opinnäytetyön taustateoriassa tarkastellaan myös tunnetaitoja pohjana EASELille. EASELista on haastavaa löytää teoriaa, koska tutkimuksia aiheesta on vähän.

Toivomme, että tutkimus tekee EASELia entistä näkyvämmäksi ja nostaa esille sen mahdollisuuksia. Syvälle EASELiin voi päästä kuitenkin vain käymällä EASEL -ohjaajakoulutuksen ja prosessoimalla omia tunteita ja suhdetta esimerkiksi hevoseen. Opinnäytetyö ei pysty vastaamaan siihen, mitä kaikkea EASEL voi olla. EASEL -ohjaajana voi toimia vain koulutuksen käynyt henkilö. Työ tuo ilmi kokemuksia ja niiden kautta se auttaa hahmottamaan EASELia.

Opinnäytetyössä tarkoitetaan lapsella alle 18 -vuotiasta, koska lastensuojelulaissa puhutaan lapsesta alle 18 -vuotiaiden kohdalla. (Taskinen 2010, 15.) Opinnäytetyössä noudatamme saamaa periaatetta.

2 Lastensuojelu

2.1 Lastensuojelun taustaa

Jokaisella lapsella on oikeus tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen, turvalliseen ja monipuoliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun (Räty 2012, 1). Lasten hyvinvointiin panostaminen on tärkeää, koska siitä riippuu koko yhteiskunnan tulevaisuus. Lasten suotuisaa kehitystä pyritään varmistamaan lasten suojelulla. (Taskinen 2010, 7.)

Lastensuojelua määrittelee lastensuojelulaki ja sen lisäksi Suomen perustuslaki sekä lapsen oikeuksien yleissopimus (Mitä on lastensuojelu? 2013). Uusin lastensuojelulaki astui voimaan 1.1.2008. Tämän lain yli 40 pykälään tehtiin muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.3.2010. Suurimmat muutokset koskivat esimerkiksi kiireellistä sijoitusta ja lastensuojeluilmoitusta. (Räty 2012)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan Suomessa oli vuonna 2011 huostassa 10 535 lasta. Näiden lasten määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 3 prosenttia. Kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli 13 prosenttia edellisvuotta enemmän, eli 3 867 lasta. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia oli kaiken kaikkiaan 17 409. Määrä kasvoi edellisestä vuodesta reilulla prosentilla. (Lastensuojelu 2011.)

Vuonna 2011 sijoitetuista lapsista lähes puolet oli sijoitettu perheisiin, joista 9 prosenttia oli sukulais- tai läheisperheitä. Kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista poikia oli tyttöjä enemmän. Avohuollon asiakkaina oli vuonna 2011 noin 81 500 lasta ja nuorta. Määrä on noussut vuodesta 2010 runsaat 3 prosenttia. (Lastensuojelu 2011.)

Tarja Heinon (2007, 64–68) Stakesille tekemässä tutkimuksessa tuodaan ilmi keitä ovat nämä lapset ja perheet lastensuojelulukujen takana. Yleisimmin lastensuojelun asiakkaaksi tulevat alle 3-vuotiaat lapset tai murrosikäiset lapset, riippumatta vanhempien iästä. Suurimpana yksittäisenä syynä lastensuojeluasiakkuuteen oli vanhempien jaksamattomuus ja lasten näkökulmasta ristiriidat vanhempien kanssa sekä koulunkäyntivaikeudet.

Kaiken kaikkiaan tutkimus toi esille perheiden moninaisuuden ja hyvin erilaisten elämäntilanteiden ja elinolosuhteiden kirjon. (Heino 2007, 4, 64–68.)

2.1 Lastensuojelun toimenpiteet

Tieto lapsen tarpeesta erityiseen suojeluun voi tulla esille, kun lapsi tai vanhempi hakee apua lastensuojelulta tai muilta tahoilta. Viranomainen tai sivullinen henkilö voi tehdä lastensuojeluilmoituksen havaittuaan lapsen avun tarpeen. (Taskinen 2010, 56.) Sosiaali- ja terveydenhuollon, nuorisotoimen, opetustoimen, poliisitoimen ja seurakunnan palveluksessa olevilla työntekijöillä on ilmoitusvelvollisuus, mikäli lapsesta nousee huoli. Oikeus lastensuojeluilmoituksen tekoon on kenellä tahansa. He, joilla ei ole ilmoitusvelvollisuutta, voivat tehdä ilmoituksen nimettömänä. Nämä henkilöt voivat olla esimerkiksi naapureita, lapsen sukulaisia tai tuttavina. (Räty 2012, 190–191, 199.)

Kun lastensuojelullinen asia tulee esille lastensuojeluilmoituksen tai muun yhteydenoton kautta, sosiaalityöntekijä arvioi seitsemän päivän kuluessa, onko tarvetta aloittaa lastensuojelutarpeen selvitys. Jos selvitys päätetään tehdä, kirjataan lapsi lastensuojelun asiakkaaksi. Lastensuojelun tarpeen selvityksen jälkeen asiakkuus joko päättyy, jos lastensuojelun tarvetta ei ole tai asiakkuutta jatketaan lastensuojelullisin toimenpitein. (Taskinen 2010, 57–59.) Lastensuojelun tarpeen selvitys tehdään yhdessä lapsen ja tämän huoltajien kanssa ja sen tarkoituksena on arvioida lapsen kokonaisvaltainen tilanne. Selvityksessä arvioidaan kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia asioita, kuten ystäväpiiriä, koulunkäyntiä ja päivittäistä hoitoa. Myös vanhempien kasvatustaitojen vaikuttavia seikkoja selvitetään. Näitä voivat olla esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelmat, sairaudet ja taloudelliset vaikeudet. Selvitystä tehdessä tavataan lasta, vanhempia ja muita kasvatuksesta vastaavia henkilöitä, sekä konsultoidaan muita lapsen asioista tietäviä asiantuntijoita. (Räty 2012, 229.)

Avohuollon tukitoimet

Taskisen (2010, 69) mukaan lastensuojelussa tulee käyttää aina lievintä mahdollista toimenpidettä, joita ovat erilaiset avohuollon tukitoimet.

Lastensuojelulaissa sanotaan, että avohuollon tukitoimilla edistetään ja tuetaan lapsen myönteistä kehitystä sekä tuetaan vanhempien, huoltajien ja muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatuskäytäntöä (L 13.4.2007/417, 34§).

Avohuollon tukitoimilla tarkoitetaan esimerkiksi toimeentulon ja asumisen turvaamista, ongelmatilanteiden selvittämistä, hoito- ja terapiapalveluita, perhetyötä tai tukihenkilö ja -perhetoimintaa (Avohuollon tukitoimet lastensuojelussa 2009). EASELin voidaan katsoa kuuluvan hoito- ja terapiapalveluksi tai miksei tueksi perhetyöhönkin. Lapselle voidaan järjestää avohuollon tukitoimena arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa tai laitoshuoltoa. Lapsi voidaan sijoittaa tarpeen mukaan yksin, mutta kuntouttavaa laitoshuoltoa voidaan järjestää myös koko perheelle. Sijoitus avohuollon tukitoimena perustuu vapaaehtoisuuteen. (Räty 2012, 281.)

Penninkankaan (2012, 65) tutkimuksen mukaan avohuollon tukitoimilla on merkittävää vaikutusta asiakkaan elämänhallintaan, koulumenestykseen ja perhesuhteisiin. Tutkimuksessa tukitoimet koettiin tarpeellisiksi ja niitä olisi oltu valmiita vastaanottamaan enemmänkin. Avohuollon sijoitus näyttäytyi ristiriitaisessa valossa, se nähtiin sekä hyvänä että huonona asiana. Kahdeksasta haastatellusta kuusi voisi suositella avohuollon tukitoimia haastavassa tilanteessa oleville. (Penninkangas 2012, 65–79.)

Kiireellinen sijoitus ja huostaanotto

Lapsen kiireelliseen sijoitukseen on ryhdyttävä, jos lapsi on välittömässä vaarassa tai puutteet lapsen huolehtimisesta vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä. Kyse on akuutista tilanteesta, jolloin ei ole aikaa selvittää tilannetta enemmän. (Räty 2012, 298.) Lapsi voi myös omalla käyttäytymisellään, kuten itsetuhoisuudella tai päihteiden käytöllä, aiheuttaa kiireellisen sijoituksen tarpeen (Kiireellinen sijoitus 2011). Kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan

30 päivää, mutta sitä voidaan jatkaa myös toisella 30 päivällä, jos aika ei ole riittävä huostaanoton tarpeen selvittämiseksi (Räty 2012, 301). Kiireellinen sijoitus voi raueta, jos tilanne on rauhoittunut tai se voidaan turvata avohuollon tukitoimin. Mikäli lapsen ja perheen tilanne ei parane, ryhdytään valmistelemaan lapsen huostaanottoa. (Taskinen 2010, 82.)

Huostaanotto on viimeisin keino turvata lapsen tilanne.

Huostaanottoon voidaan katsoa kuuluvan lain mukaisten edellytysten varmistaminen, neuvonpito, jossa keskustellaan lapsen kanssa, sijaishuoltopaikan valinta, asiakassuunnitelman laatiminen, asianosaisten kuuleminen, päätöksenteko, lapsen terveydentilan tutkiminen sekä huostaanoton täytäntöönpano ja voimassaolo. (Taskinen 2010, 85–86.) Rädyn (2012, 312) mukaan huostaanoton perusteita ovat puutteet lapsen kasvuolosuhteissa tai lapsen oma käyttäytyminen tai mahdollisesti nämä molemmat. Lastensuojelulaissa sanotaan, että sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää huostaanotetun lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta. On kuitenkin pyrittävä yhteistoimintaan lapsen, vanhemman ja huoltajan kanssa ja aina on otettava huomioon lapsen etu. (L 13.4.2007/417, 45§.) Lapsen huostaanotto on lopetettava, kun huostassapidon ja sijaishuollon tarve lakkaa tai kun lapsi täyttää 18 vuotta (Räty 2012, 397, 402).

2.2 Sijaishuolto

Sijaishuoltopaikka valitaan ensisijaisesti lapsen tarpeiden ja huostaanoton perusteiden pohjalta. Mahdollisuuksia sijaishuoltopaikaksi voivat olla muun muassa sukulaiset, perhehoito, ammatilliset perhekodit, perheryhmäkodit, lastenkodit, erityislasternkodit ja koulukodit. (Taskinen 2010, 87.) 2012 vuoden alussa voimaan tulleen lastensuojelulain muutoksen (Sijaishuoltopaikan valinta 2013) mukaan perhehoidon tulee olla laitoshuoltoon nähden ensisijainen sijaishuollon muoto (Räty 2012, 417). Sijaishuoltopaikoilla voi olla mahdollista saada lapset mukaan EASEL -työskentelyyn tai työntekijöillä voi olla EASEL -ohjaajakoulutus.

Huumonen (2009, 77) on kerännyt huostaan otettujen nuorten kertomuksia katkenneista sijoituksista ja vaihtuvista sijaishuoltopaikoista. Tarinoissa nousi esiin se, ettei kenelläkään ollut halua pysähtyä nuoren kanssa ratkaisemaan ongelmia, vaan hänet siirrettiin eteenpäin. Jatkuvasta sijaishuoltopaikkojen vaihtumisesta tuli itseään ruokkiva kierre ja ongelmat hetkittäin pahenivat. Myös lapsen toistuva ja liian aikainen kotiin sijoittaminen voi olla tuhoisaa. (Huumonen 2009, 77–78.)

Perhehoito

Perhekodilla tarkoitetaan luvan saanutta yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa enintään neljälle henkilölle (Räty 2012, 434). Perhehoidolla on monia eri kasvatuksellisia vahvuuksia laitoshuoltoon verrattuna. Näitä ovat muun muassa jatkuvuus ihmissuhteissa, koska vanhemmat eivät vaihdu usein ja he ovat jatkuvasti saatavilla, sillä heillä ei ole lastensuojelulaitosten työntekijöiden kaltaisia työaikoja. (Mikkola & Helminen 1994, 212.)

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka on koulutuksensa, kokemuksensa tai omien henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella sopiva tehtävään. Perhehoitaja tekee kunnan kanssa toimeksiantosopimuksen, mutta tätä ennen hänen tulee käydä ennakkovalmennus. (Räty 2012, 434.) Ennakkovalmennusta kutsutaan PRIDE -valmennukseksi, joka on tarkoitettu sijais- ja adoptiovanhemmuutta harkitseville. Sitä järjestävät kunnat, Pelastakaa lapset ry, SOS - lapsikyläyhdistys sekä Pesäpuu ry (Bäck-Kiianmaa 2007).

Ammatillisella perhekodilla tarkoitetaan yritysmuodossa toimivaa sijaishuollon palveluyritysmuotoa. Ammatillinen perhekoti luokitellaan kuuluvan yksityisiin sosiaalipalveluihin. Kunnat voivat ostaa ammatillisista perhekodeista sijaishoitopaikkoja. Ammatillinen perhekoti voidaan nähdä perhehoidon ja laitoshoidon välimuotona. (Sijaishuollosta.) Ammatillisen perhekodin henkilöstön on täytettävä vaatimukset henkilöstön ammatillisesta kelpoisuudesta (Räty 2012, 434). Ammatilliset perhekodit ja nykyaikaiset pienryhmäkodit voivat sopia paremmin psyykkisesti oireileville lapsille kuin sijaisperhe (Kalland 2004, 136).

Laitoshuolto

Lastensuojelulaitoksissa voidaan järjestää lapsen sijaishuoltoa sekä sijoitusta avohuollon tukitoimena. Näitä ovat lastenkodit ja koulukodit sekä muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset. Laissa ei määritellä sitä, minkälaisia yksiköitä on pidettävä lain tarkoittamina laitoksina. Lastensuojelulaitokset ovat joko yksityisiä, valtion tai kuntien ylläpitämiä. (Räty 2012, 445.) Laissa on määritelty vaadittavat tilat ja henkilöstön määrä sekä kelpoisuus. Laitoshuoltoa voidaan pitää perhehoitoa parempana ratkaisuna silloin, kun sijoitus on lyhytaikainen tai lapsen erityisen vaikeahoitoisuuden vuoksi.

(Lastensuojelulaitokset 2013.)

Lastensuojelulaitoksissa arjen ja olosuhteiden tulisi olla kodinomaista, turvallista ja kuntouttavaa. Laitoksilla voi olla omia erityisalueita ja kiinnostuksen kohteita. (Lastenkoti, nuorisokoti 2012.) Yksikön toiminnallinen kokonaisuus riippuu henkilöstömäärästä ja koulutusrakenteesta.

Henkilöstötarvetta tulee arvioida koko ajan, koska lasten tarpeet voivat muuttua. Yksikössä olisi hyvä olla sellaisia lapsia, joiden palvelutarpeet ovat samankaltaisia, jotta henkilöstö ja toimitilat pystyvät vastaamaan heidän tarpeisiinsa. (Räty 2012, 448–449.)

Sijaishuollon päättymisen jälkeen lapselle tai nuorelle on järjestettävä jälkihuoltoa. Jälkihuoltoon on oikeus myös lapsella, joka on ollut vähintään kuusi kuukautta sijoitettuna avohuollon tukitoimena. Jälkihuollolla turvataan lapsen tai nuoren kotiin paluu tai muutto omilleen sekä annetaan tukea ja ohjausta. Jälkihuolto päättyy viimeistään nuoren täyttäessä 21 vuotta.

(Taskinen 2010, 150–151.)

2.3 Lapsen etu ja oikeudet

Lapsen etu muodostuu jokapäiväisistä arkielämään liittyvistä asioista (Taskinen 2010, 28). Lapsen etu otetaan huomioon kaikissa lasta koskevissa asioissa. Joskus kuitenkin on vaikeaa sanoa mikä on lapsen edun mukaista ja mikä ei. (Lapsen etu 2013.) Aina tulisi arvioida, mitkä eri vaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä ovat lapsen edun

mukaisia. Tällaisia ovat muun muassa läheisten ihmissuhteiden turvaaminen, iän ja kehitystason mukainen huolenpito, turvallinen kasvuympäristö sekä mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen. (Taskinen 2010, 28.)

Lapsella on oikeus osallisuuteen (Hotari, Oranen & Pösö 2011, 117), joten jokaisella on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua omien asioiden käsittelyyn. Tähän ei ole varsinaista ikärajaa, mutta lastensuojelulain mukaan 12 vuotta täyttäneellä on puhevalta. Puhevallalla tarkoitetaan sitä, että lapsen mielipide otetaan huomioon kuten aikuistenkin. (Lastensuojelun perusta.) Riikka Jokela (2013) on tutkinut, kuinka lasten osallisuus toteutuu sijaishuollossa. Hän nostaa esille kolme erilaista asiakaskokemusta. Osa lapsista kokee jäävänsä kokonaan vaille osallisuuden kokemusta. Toinen osa lapsista kertoo muodollisista mahdollisuuksista, mutta he kokevat silti, etteivät he tule kuulluksi ja nähdyksi. Osa lapsista kokee kuitenkin olevansa osallisena päätöksien teossa. Tutkimus nostaa esille todellisuuden, joka näyttäytyy suurina haasteina osallisuuden toteutumisessa. (Jokela 2013, 2.)

Opinnäytetyössä on haastateltavana lapsi, sillä haluamme saada hänen äänensä kuuluviin. On tärkeää, että myös lapset voivat vaikuttaa ja tulla kuulluiksi tutkimuksissa, jotka koskettavat heitä.

Jokaiselle ihmiselle iästä riippumatta kuuluvat samat ihmisoikeudet. Erityisesti lapsen tarpeita ja etuja turvaamaan on tehty YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Suomi liittyi sopimukseen 1991 ja se velvoittaa valtiota, kuntia ja kaikkia aikuisia. Viranomaisten tehdessä päätöksiä on heidän aina otettava huomioon lapsen etu ja oikeudet ja kysyttävä lapsen mielipidettä.

(Yleissopimus lapsen oikeuksista.) Sopimuksesta on nostettu esille erityisesti neljä periaatetta, jotka ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen. Kun lapset saavat kasvaa ja käydä koulua terveenä, pelkäämättä väkivaltaa ja riistoa, voidaan katsoa oikeuksien toteutuvan, sillä nämä ovat välttämättömiä edellytyksiä kehitykselle. (Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? 2013.) Myös opinnäytetyötä tehdessä olemme pohtineet lapsen etua. Tässä tapauksessa lapsen etu ei vaarannu esimerkiksi tunnistettavien tietojen vuoksi, joten tutkimus on mahdollista toteuttaa.

Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastuu on ensisijaisesti vanhemmilla ja huoltajilla ja heillä on oikeus saada tähän tehtävään tukea, neuvontaa ja ohjausta. Jos he eivät kuitenkaan pysty huolehtimaan lapsen hyvinvoinnista, on valtion turvattava lapsen hoito sijaishoidon keinoin. (Yleissopimus lapsen oikeuksista.)

3 Tunnekasvatusta EASEL® -viitekehyksessä

3.1 Tunnetaidot

Tunnetaitoihin katsotaan kuuluvan itsetuntemus, itsehallinta, tunteiden säätely, sosiaalinen tilannetaju ja empatia sekä sosiaaliset taidot ja kyky tehdä päätöksiä. Tunneälyllä tarkoitetaan edellytyksiä tunnistaa ja hallita omia tunteitaan, vuorovaikutustaan sekä tunnistaa ja ymmärtää toisten tunteita. Ihmisen tunnetaidot kehittyvät läpi elämän. Nyky-yhteiskunnassa ärsykkeiden määrään lisääntyessä tarve tunnetaitojen tietoiseen ja tavoitteelliseen vahvistamiseen on lisääntynyt. (Miksi SEL?) Inhimilliset tunteet ovat jokaisella ihmisellä syntymästä alkaen ja tunnetaidot ovat vaistonvaraisesti olemassa. Lapsen on aloitettava tunteiden kanssa kasvaminen ja siihen tarvitaan opettelua, tukea ja esimerkkejä. (Isokorpi, 2004, 127.)

Tunteiden säätelyllä on kyky vaikuttaa siihen, mitä ja kuinka tunnemme. Tunteiden säätelyllä pyritään suuntaamaan tunteet tasapainotilaan, koska ihmisillä on tarve kokea mielihyvää. Olivatpa tunteet sitten epämiellyttäviä tai miellyttäviä, liian voimakkaina ja pitkäkestoisina ne kuormittavat ja näin ollen horjuttavat tasapainoa ja estävät kokemasta mielihyvää. Tunteiden säätelyä tarvitaan kuormittavien tunteiden hillitsemiseen. (Kokkonen 2010, 19–20.)

Tunteiden säätely vaikuttaa myös käyttäytymiseen. Erityisesti aikuisten tulisi lasten kasvattajina pitää mielessä, että kehumalla ja kiittämällä lasta myönteiset tunteet vahvistuvat ja samalla se vahvistaa lapsen sosiaalista käyttäytymistä. (Kokkonen 2010, 19–20.) Useimmiten juuri varhaiset

vuorovaikutussuhteet ja lapsuuden ensisijainen hoitaja ovat keskeisiä vaikuttajia lapsen tunteiden säätelyssä. Vaikka kaikki lapset ovat erilaisia vuorovaikutustaidoiltaan, on sekä vanhemman kasvatustavoilla että lapsen ominaisuuksilla yhdessä vaikutusta lapsen tunteiden säätelykykyyn. (Kokkonen 2010, 94–95.)

Kiintymyksen tarve on ensimmäinen tunnetaito, jonka vastasyntynyt oppii (Isokorpi 2004, 132). Kiintymyssuhteessa vauvan ja aikuisen välillä alkaa myös sosioemotionaalisten taitojen oppiminen (Teoreettinen pohja). Myös itsetunto alkaa muodostua kiintymyssuhteen rinnalla. Hyvän perustan itsetuntonsa kehittämiseksi saanut lapsi oppii ilmaisemaan myös tunteitaan. (Isokorpi 2004, 132–133.) Yksilön sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja muokkaavat ympäristö ja biologinen tausta. Sosioemotionaalinen oppiminen viittaa kehitys- ja oppimisprosessiin, mutta tutkimusten valossa sosioemotionaalisia taitoja on mahdollista tietoisesti kehittää ja vahvistaa. Tässä prosessissa tukemista kutsutaan tunnekasvatukseksi tai tunnetaitovalmennukseksi. (Miksi SEL?)

Glaserin (2003, 69) mukaan viimeisen kymmenen vuoden aikana on saatu yhä enemmän todisteita siitä, että lapsena koetulla kaltoin kohtelulla on yhteys myöhemmässä lapsuudessa tai aikuisuudessa esiintyviin sosiaalsiin, emotionaalsiin, käytöksellisiin ja kognitiivisiin sopeutumisvaikeuksiin. On siis perusteltua, että lastensuojelun lapset tarvitsevat tukea tunteiden kanssa työskentelyssä sekä sosiaalisten taitojen opettelussa.

Tunnekasvatuksesta on tehty tutkimuksia eri aloille, etenkin liittyen kouluun ja eri oppiaineisiin. Esimerkiksi Marja Autio ja Niina Tikkakoski (1998) ovat tehneet Jyväskylän yliopistossa pro gradu-työn *Kipinän se jätti. Tunnekasvatuskokeilu ala-asteella*. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten tunnekasvatus toteutuu koulussa ja millaisia ajatuksia ja kokemuksia se herättää oppilaissa ja opettajissa. Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että tunnekasvatus koettiin myönteisenä asiana ja se on helppo yhdistää opetukselle asetettuihin kognitiivisiin tavoitteisiin ja sisältöihin.

3.2 EASEL®

EASELia eli kokemuksellista tunnetaito- ja tunteiden valmennusta on kehitetty 90-luvun loppupuolelta asti tukemaan pääasiassa ihmissuhdetyöntekijöiden valmiuksia vahvistaa asiakkaiden sosiaalisia tunnetaitoja (EASEL training).

EASEL muodostuu sanoista experiential social emotional learning. SEL eli sosioemotionaalinen oppiminen on prosessi, jolla kehitetään tunne- ja sosiaalisia taitoja, joita tarvitaan elämässä menestymiseksi ja tasapainoisten ihmissuhteiden luomiseksi. Toisten sanattomia aikomuksia ja motiiveja sanojen takana on hyvä pystyä lukemaan sosiaalisen joustavuuden ja turvallisuuden vuoksi. Olisi myös hyvä erottaa omat tunnetilat toisilta tarttuvista tunteista, jotta ei kannata toisen kiukkua mukanaan. (Miksi SEL?)

EASEL® on työmuoto, jossa keskitytään kohtaamisen dynamiikkaan ja minä - minä - suhteiden rakentamiseen sekä sosiaalisten tunnetaitojen tietoiseen vahvistamiseen. EASEL on ohjauksen näkökulma ja menetelmä, joka on sovellettavissa moneen eri ohjaus- ja terapiatyöhön. Se kokoaa yhteen vaikuttavaksi todettuja periaatteita, joita ovat mm. sosiaalikonstruktivismi, dialogisuus, ratkaisukeskeisyys ja narratiivisuus, sosiodynaaminen ohjaus, perheterapia, vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia DDP, DKT ja mindfulness, symboli- ja metaforatyöskentely sekä elämys- ja Montessori-pedagogiikka. (Miksi EASEL?)

EASEL® -ohjaajan nimikettä voi käyttää käytyään EASEL® - ohjaajakoulutuksen. Koulutukseen kuuluu kirjallinen päättötyö, joka toimii myös koulutuksen loppukokeena. Ohjaaja kertoo päättötyössään, kuinka EASELia voidaan soveltaa omassa työssä. (EASEL® Ohjaaja-koulutus.) EASELin lopputöitä ei kuitenkaan ole saatavilla julkisesti.

EASEL® on sovellettavissa ohjaajan koulutustaustaan ja asiakaskuntaan ja se on aina ohjaajansa näköistä, mutta kaikilla on nähtävissä tiettyjä samoja ohjauksellisia periaatteita. EASELia voidaan toteuttaa ilman eläintyöparia, mutta se tarjoaa myös kokemuksellisia vuorovaikutusharjoituksia EASEL - eläinten kanssa. EASEL -eläinten kanssa työskenneltäessä ei käytetä sanoja,

vaan sanatonta viestintää eli tunneviestintää, intuitiota, intentiota ja kehonkieltä. (Miksi EASEL?) Eläinavusteisesta työskentelystä kerromme lisää edempänä. EASELin yleisinä tavoitteina on vahvistaa ohjattavan itsetuntemusta, itsehallintaa, sosiaalisia taitoja ja sosiaalista tilannetajuja, vastuullista päätöksentekoa sekä ilon kokemusta. (Teoreettinen pohja.)

EASELin taustalla on näkemys, että psykososiaaliset haasteet seuraavat koko elämän ellei niitä saada työstettyä uudelleen toimivampaan lopputulokseen. Ohjaaja ei välttämättä diagnosoi eikä hänen tarvitse edes tietää asiakkaan menneisyydestä. Ohjaaja ja ohjattava seuraavat asiakkaan tahtiin portaittain etenevää ohjelmaa, jossa kuljetaan psykososiaalisten kehitysvaiheiden läpi. Ohjattava hienosäätää sosioemotionaalisia taitojaan ja saa mahdollisesti samalla korjaavia kokemuksia sekä tulee tietoiseksi itsestään ja tavoistaan reagoida vuorovaikutustilanteissa. Tämän tiedon ja tunnetaitojen avulla voidaan luopua tarpeettomista suoja mekanismeista ja parantaa tunnestrategioita. (Teoreettinen pohja).

Mari Louhi-Lehtiö, EASEL® trainingin toimitusjohtaja tekee EASELista kvantitatiivista vaikuttavuustutkimusta Jyväskylän yliopistossa (EASEL training). Tämä tutkimus on varmasti valmistuttuaan merkittävä pohdittaessa EASELia ja sen vaikutuksia.

Sara Perttunen (2011) on tehnyt opinnäytetyön, *Tunnekasvatusta hevosen avulla*, jossa käsitellään EASELia. Tutkimuksessa Perttunen on tarkastellut kolmen huostaanotetun nuoren kertomuksia hevosen avulla tapahtuvasta tunnekasvatuksesta. Tässä tutkimuksessa ei arvioitu EASELin hyödyllisyyttä, vaan annettiin nuorten kertoa omista kokemuksistaan. EASELia käsitellään myös Riikka Tahvanaisen ja Jaana Toljan (2011) opinnäytetyössä *Tunnetaitojen opettelu lastensuojelulaitosten arjessa. Haastattelututkimus työntekijöiden kokemuksista*. Työssä on tarkasteltu laajasti, mitä tunnetaidoilla tarkoitetaan ja millaisia eri tunne-elämän häiriöitä lastensuojelulaitoksen arjessa näkyy. Lisäksi EASEL -menetelmän soveltuvuutta lastensuojelulaitokseen on tutkittu.

3.2.1 EASELin taustalla olevia menetelmiä

Kuten jo aiemmin totesimme, EASELin taustalla on vaikuttavaksi koettujen menetelmien piirteitä. Kerromme seuraavaksi menetelmistä, joita kuka tahansa voi käyttää lastensuojelutyössä. Menetelmiin tulee perehtyä, mutta nämä menetelmät eivät vaadi erityistä osaamista, kuten terapiakoulutusta.

Voimavaraistavasta työotteesta voidaan puhua silloin, kun keskitytään ihmisen oman toiminnan, ajattelun ja arvomaailman myönteisiin asioihin (Rönkkö & Rytönen 2010, 189). Lähtökohtana on asiakkaan omakohtainen kokemus, jota pyritään ymmärtämään hänen kertomansa kautta (Voimavarakeskeinen sosiaalityö). Voimavaraistavassa työotteessa halutaan selvittää konkreettiset tilanteet, joissa jokin asia on toiminut. Näin ollen työ ei ole pelkkää positiivisen palautteen antamista, vaan määrätietoista tutkimista ja kyselemistä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 189–190.) Voimavaraistavassa keskustelussa hyödynnetään asiakkaan osaamista keskittyen tulevaisuuteen. Jos menneisyydestä puhutaan, sitä tarkastellaan voimavarana. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 182.)

Voimavaraistavan työotteen periaatteita voidaan nähdä muissakin menetelmissä, kuten ratkaisukeskeisessä ja narratiivisessa ajattelutavassa (Rönkkö & Rytönen 2010, 190). Ratkaisukeskeinen ajattelu keskittyy ongelmien ratkaisuun, eikä niiden syiden etsimiseen. Ongelman ratkaisun keinoja etsitään nykyhetkestä, vuorovaikutuksesta ja tulevaisuudesta. (Alpola & Hurskainen 1992, 22.) Asiakkaalle viestitetään, ettei hän tarvitse välttämättä uusia taitoja ongelman ratkaisemiseen, vaan tiedon siitä, kuinka hän voi käyttää osaamaansa tässä tilanteessa (Rönkkö & Rytönen 2010, 191).

Narratiivisessa eli tarinallisessa tai kerronnallisessa lähestymistavassa elämään tuodaan järjestystä ja etsitään merkityksiä kokemuksille kertomuksien ja tarinoiden avulla (Välivaara 2008, 83). Elämän tapahtumille annetaan erilaisia tulkintoja ja merkityksiä (Järvinen ym. 2012, 186) ja ihminen voi murtautua ulos ongelmista vaihtoehtoja tuovien tarinoiden avulla (Välivaara 2008, 84). Näin ollen narratiivisessa työskentelyssä ei ratkaista mitään, vaan etsitään vaihtoehtoisia merkityksiä, jotka voivat luoda uusia

toimintatapoja (Malinen 2008, 130). Tarinat kuvastavat usein sitä, miten ihminen kokee itsensä (Välivaara 2008, 83) ja sitä voidaan soveltaa identiteetin rakentumisen tarkasteluun (Rönkkö & Rytönen 2010, 200). Barkman (2004, 15) on tutkinut narratiivisesta näkökulmasta 26 sijaishuollon piirissä olevaa lasta heidän elämäntarinoidensa pohjalta. Oletuksena on, että omasta elämästä kertominen on pulmallista ja kysymykset, kuka minä olen, mihin kuulun ja miten elän, nousivat tutkimusaineistossa esille. (Barkman 2004, 15.)

Dialogisuus on myös yksi EASELin taustalla olevista menetelmistä. Sillä tarkoitetaan vuoropuhelua, jossa keskustelijoiden tulisi ajatella yhdessä. Vuorovaikutuksessa edetään molempien osapuolten ehdoilla. (Järvinen ym. 2012, 183.) Dialogisuuteen kuuluu läsnäolo, avoin puhe ja arvostava kuuntelu (Malinen 2008, 190–191). Tarkoituksena on lisätä ymmärrystä, ei niinkään muuttaa ihmistä. Se voi kuitenkin muuttaa suhteita niin, että avautuu uusia mahdollisuuksia vastakohtien vähentämiseksi ja yhteistoiminnallisuuden lisäämiseksi. (Malinen 2008, 190–191.) Vuorovaikutuksessa harvoin saavutetaan täydellistä yhteistä ymmärrystä. Osapuolet tulkitsevat asioita aina oman henkilöhistoriansa ja kokemustensa kautta. Riittävä yhteisymmärrys tukee yhteistyötä sekä mahdollistaa näkemuserot ja ristiriidat ja näiden käsitteleminen auttaa löytämään uusia mahdollisuuksia. (Järvinen ym. 2012, 184–185.)

Reflektointi on menetelmä, joka kokoaa keskustelua ja lisää tietoisuutta siitä. Sen tarkoituksena on oman ja toisen toiminnan ymmärtäminen. Reflektiossa työntekijä palauttaa tai heijastaa asiakkaan sanomat asiat käyttäen samoja sanoja ja toistaen olennaisen sisällön. Ihmiset tarkastelevat ajatuksiaan, tunteitaan, merkityksiään ja toimintaansa, jolloin syntyy vaihtoehtoja ja muutoksen mahdollisuus. (Järvinen ym. 2012, 185.)

Elämyspedagogiikka mahdollistaa ihmisen kasvun ja oppimisen kokonaisvaltaisesti erilaisten elämysten kautta. Kaikissa ihmisissä on jotain hyvää, jonka kehittäminen edesauttaa henkistä kasvua, johon elämyspedagogiikalla pyritään. (Elämyspedagogiikka.) Elämykset vaikuttavat

sisimpään ja aiempiin kokemuksiin sekä niiden avulla saa uutta kokemuspohjaa. Elämykset auttavat saamaan kosketusta tunteisiin ja elävöittävät aisteja, jolloin on mahdollista päästä lähemmäksi tunteita ja kokemuksia. Tällä tavoin saadaan tuotua eloon sitä, mitä jo on, mutta johon ei ole ollut kosketusta. (Känkänen 2006, 137.)

Elämyspedagogiikan tarkoituksena on tarjota mahdollisuus oppia ja kehittyä tarjoamalla haasteita. Omien rajojen ylittäminen ja uudet toimintatavat haastavissa tilanteissa sekä ryhmässä toimiminen antavat mahdollisuuksia saada palautetta itsestään ja toiminnastaan. Luonto toimii yleensä elämysten oppimisympäristönä, mutta myös taide ja draama sisältävät elämyksellisiä mahdollisuuksia. (Elämyspedagogiikka.)

3.2.2 Eläinavusteinen työskentely

Boris Levinsonia on pidetty eläinavusteisen psykoterapian isänä ja hän on sanonut, että koska eläimet ovat esittäneet niin merkittävää roolia ihmiskunnan evoluutiossa, ne ovat välttämätön osa ihmisen henkistä hyvinvointia (Teoreettinen pohja). Eläinavusteisesta terapiasta on tehty vain vähän kvantitatiivisia vaikuttavuustutkimuksia, mutta mm. biokemian, sosiaalisen neurobiologian ja eläinkognitiotutkimuksen pohjalta on selkeät perusteet eläintyöparin kanssa työskentelylle (Miksi EASEL?).

Jokaisella EASEL tapaamiskerralla eläintyöparin mukaan ottamiselle tulee olla selkeät perusteet tavoitteiden toteutumisen kannalta. EASELissa eläimen kanssa työskentely alkaa ensin ilman eläintä keskustelemalla, jonka jälkeen jatketaan ohjattuun havainnointiin ja eläimeen tutustumiseen. EASELin yhden periaatteen mukaan halutaan ”tehdä ystäviä” eikä ”saada ystäviä”. Jokaisen kuuluu ottaa vastuu vuorovaikutustilanteen omasta puolikkaastaan sekä ihmisten että eläinten kanssa. Eläintä ei voida pakottaa työskentelemään, vaan ne ratkaisevat itse kenen kanssa ovat ja kuinka kauan. EASEL -ohjaaja ei voi päättää asiakkaan ja eläimen senkertaisesta suhteesta, koska hän ei voi tietää etukäteen, saako asiakas vallitsevassa mielentilassaan eläintä edes luokseen. Eläintyöparin kanssa työskentely on vaikuttavaa, koska eläin työskentelee vapaaehtoisesti ja antaa aidon palautteen välittömästi. (Miksi

EASEL?) Eläintä ei voida käyttää esimerkiksi rauhoittamaan asiakasta, vaan rauhoittumisen keinoja opetellaan mm. mindfulness -tekniikoilla ja eläin voidaan ottaa mukaan kun asiakas on rauhoittunut. Eläin voi olla yksi motiivi itsensä rauhoittamiselle, mutta asiakas tarvitsee keinoja rauhoittumiseen ilman eläintä, sillä eläin ei ole mukana normaalissa arjessa, eikä eläimen altistaminen negatiivisille tunteille ole eettistä. (Teoreettinen pohja.)

Opinnäytetyössä keskitymme nimenomaan hevosiin EASEL -työparina. Hevonen on voimakas motivoija, positiivinen vahvistaja ja sen kanssa päästään kaikilla ihmisen tasoilla, eli fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella, kokonaisvaltaisiin prosesseihin. Hevosen reaktiotavat ovat aina samat, selkeät ja ymmärrettävät. Jos hevonen ei reagoikaan halutulla tavalla, ihmisen tulee pohtia, miten voisi muuttaa viestiään, jotta hevonen ymmärtäisi. (Palola 2011, 377–378, 381.)

Keskittyminen ja intensiivinen läsnäolo ovat olennaisia hevosen kanssa toimiessa ja ihminen joutuu olemaan tilanteessa läsnä, jolloin harjoitellaan myös tietoisuustaitoja. Tunteet ja niiden hallinta kuuluvat olennaisesti mielenhallintaan. Tietoisuus itsestä ja omista tunteista tuovat varmuutta hevosen kanssa toimimiseen ja onnistumiset ison eläimen kanssa ovat palkitsevia, jolloin myös positiivinen kuva itsestä vahvistuu. Palkitsevuuden kokemiseen tarvitaan myös välillä epäonnistumista ja jatkuvaa harjoittelua. (Palola 2011, 382.)

EASELissa hevosavusteisen työskentelyn tavoitteena ei ole opettaa ratsastusta, vaikka siihenkin saatetaan myöhemmissä vaiheissa edetä. Tavoitteena sen sijaan on vahvistaa myötäelämisen kykyä, itsensä ja toisten kunnioittamista sekä molemminpuoliseen luottamukseen ja välittämiseen perustuvan suhteen rakentamista. (Teoreettinen pohja.)

EASEL tapaamiset kestävät yleensä 2-3 tuntia, mutta eläinavusteiset harjoitukset kestävät noin 10 minuuttia (Teoreettinen pohja). Tämän mittaisesta harjoituksesta riittää prosessoitavaa jopa useiksi tunneiksi. Harjoituksissa ja niiden purkamisessa kehitetään tunne- ja sosiaalisia taitoja sekä saadaan korjaavia kokemuksia ja työkaluja siirrettäväksi arkeen. EASEL

tapaamisilla opitaan omasta itsestä, toimintatavoista ja asenteista sekä ongelmanratkaisutyyleistä. (Miksi EASEL?) Yrjölän (2011, 94) mukaan hevosen läheisyys voi parantaa myös verbaalista itseilmaisua.

EASEL -ohjaajat sitoutuvat toimimaan eettisesti eläintä käsiteltäessä niin työssä kuin vapaa-ajallaankin. EASEL -ohjaajille on laadittu lista eettisistä periaatteista, joissa tulee ilmi mm. eläimen oppimiseen, huolenpitoon ja turvallisuuteen liittyviä seikkoja. (EASEL ohjaajien eettiset säännöt.)

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyö sai alkunsa kiinnostuksestamme eläinavusteista työskentelyä kohtaan lastensuojelun työkentällä. Etsimme tietoa eläinavusteisesta työskentelystä ja tutustuimme monien eri lastensuojelulaitosten nettisivuihin sekä erilaisia hevosavusteisia palveluita tuottavien yritysten sivuihin. Samalla törmäsimme termeihin EASEL® ja tunnekasvatus hevosten avulla. Saimme yhteistyökumppaniksemme EASELia hyödyntävän lastensuojelupalveluja tuottavan yrityksen ja näin opinnäytetyömme sai tarvittavan pohjan.

Opinnäytetyön punainen lanka vaihteli matkan varrella, mutta lopulta sen tarkoitukseksi muotoutui kokemusten kerääminen EASELista. Tutkimukseen ja EASELiin saimme eri näkökulmia, sillä haastateltavina oli EASEL -ohjaaja, lastensuojelulaitoksen ohjaaja ja lapsi. Halusimme saada heidän äänensä kuuluviin heidän omien kokemustensa kautta.

Tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

1. Millaisia omia kokemuksia lapsella, ohjaajalla ja EASEL -ohjaajalla on menetelmästä?
2. EASELin hyödynnettävyys lastensuojelussa

4.2 Tutkimusote ja menetelmät

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus voi toteutua monin eri tavoin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 156) ja se voi koostua erilaisista tiedonhankinnan strategioista, joiden sisällä taas voi olla erilaisia metodeja aineiston keräämiseksi (Metsämuuronen 2009, 224, 243). Opinnäytetyön menetelmänä on teemahaastattelu, josta kerromme hieman edempänä. Vilkan (2005, 97) mukaan laadullisella tutkimusmenetelmällä keskeisessä osassa ovat merkitykset ja tavoitteena on kerätä ihmisiltä kokemuksia koetusta todellisuudesta. Tutkimuksessa tulisi olla tarkkana, halutaanko saada kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä merkityksiä. Käsitykset ovat yhteisön tyypillisiä tapoja ajatella, kun taas kokemus on aina omakohtainen. (Vilka 2005, 97–98.) Opinnäytetyöhön sopii hyvin laadullinen tutkimus, sillä haluamme kerätä juuri omakohtaisia kokemuksia ja merkityksiä aiheesta.

Opinnäytetyön kannalta on hyvä huomata, että laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on näyttää ihmisen toiminnasta tai hänen tuottamistaan kulttuurituotteistaan jotakin ja luoda tulkintoja ihmisten kuvaamien kokemusten ja käsitysten avulla. Tavoitteena ei siis niinkään ole totuuden löytäminen asiasta. (Vilka 2005, 98.)

Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on käyttää ihmisiä tiedon keräämisessä. Tällöin tutkija luottaa keskusteluihin ja omiin havaintoihinsa, eikä mittausvälineisiin. Laadulliseen tutkimukseen ei yleensä valita kohdejoukkoa satunnaisesti, vaan ihmiset ovat tarkoituksenmukaisesti mukana tutkimuksessa ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina. (Hirsjärvi, ym. 2007, 160.) Nämä piirteet ovat näkyvillä myös tässä tutkimuksessa. Haastateltavat on valittu silmälläpitäen sitä, että heillä varmasti on kokemuksia EASELista ja he kaikki tuovat erilaisen näkökulman asiaan riippuen siitä, ovatko he ammattilaisia vai EASELia käyttäneitä. Vilkan (2005, 126) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineiston koolla ei ole väliä, vaan tärkeämpää on sen laatu. Tutkimuksessamme on vain kolme haastateltavaa, mutta uskomme, että saamme heiltä laadukasta tietoa. Haastateltavia oli haasteellista löytää, sillä EASELia ei vielä käytetä kovin laajasti.

Teemahaastattelu

Tutkimuksemme menetelmänä toimii teemahaastattelu. Teemahaastattelu on hyvin yleinen tutkimushaastattelun muoto (Vilka 2005, 101) ja sitä käytetään paljon kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa. (Hirsjärvi ym. 2007, 203). Teemahaastattelun käyttö soveltuu tilanteisiin, joissa halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita, kuten arvostuksia, ihanteita ja perusteluja (Metsämuuronen 2000, 42). Teemahaastattelussa on tärkeää ottaa huomioon ihmisten omat tulkinnat ja heidän antamat merkitykset asioista (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Tämän vuoksi teemahaastattelu sopii tutkimuksen toteutustavaksi, koska haluamme selvittää tarkemmin sen, mitä EASEL merkitsee haastateltavien elämässä ja kuinka he sen kokevat.

Teemahaastattelu ei ota kantaa siihen, kuinka monta eri haastattelukertaa järjestetään tai kuinka syvällisesti aihetta käsitellään. Oleellisinta teemahaastattelussa on se, että haastattelu etenee valittujen teemojen mukaan yksityiskohtaisten kysymysten sijaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.) Haastattelimme kutakin vain kerran, mutta erityisesti lapsen ääni olisi voinut tulla paremmin kuuluviin, jos haastatteluja olisi järjestetty useampia. Tutkimusongelmasta valitaan tietyt teema-alueet, joita haastattelussa tulisi käsitellä tutkimusongelman selvittämiseksi. Haastattelun aikana ei ole väliä sillä, missä järjestyksessä teemoja käsitellään. Pääasia on se, että tutkittava voi antaa kaikista teema-alueista oman näkemyksensä. (Vilka 2005, 101–102.) Opinnäytetyön teemat ovat taustatietojen lisäksi kokemukset EASEL:stä ja EASELissa opittujen taitojen siirtäminen arkielämään. Teema-alueet toimivat haastattelijan muistilistana ja teemat tarkennetaan haastattelutilanteeseen kysymyksillä. Haastattelijalla on mahdollisuus syventää keskustelua tutkittavan kiinnostuksen ja edellytysten sallimalla tavalla (Hirsjärvi & Hurme 2000, 67), mutta tärkeää on kuitenkin huolehtia siitä, että haastattelu pysyy sille asetetuissa teemoissa (Vilka 2005, 103).

4.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineisto on melko pieni, jos mittarina käytetään haastateltavien määrää, vaikka haastatteluista onkin useita sivuja litteroitua tekstiä. Hirsjärven ym. (2007, 176) mukaan aineistona voi olla yksi tapaus ja aineisto voi käsittää vain yhdenkin haastattelun. Opinnäytetyömme aineisto koostuu kolmesta haastattelusta. Tarkoituksena oli myös havainnoida EASEL -tapaamista. Olimmekin tallilla mukana, mutta emme kokeneet, että saisimme havainnoinnista sitä tietoa, mitä kaipasimme. Emme kuulleet maneesissa EASEL -ohjaajan ja lapsen keskusteluja, joita he kävivät harjoitusten lomassa. Jotta havainnoinnista olisi voinut hyötyä, olisi ollut hyvä kuulla keskustelut näkemisen lisäksi. Tulkinnat eivät olisi olleet tarpeeksi luotettavia, sillä ne olisivat perustuneet vain näkemäämme.

Vilkan (2005, 114) mukaan tutkittavat olisi hyvä valita esimerkiksi tietyn teeman tai tutkittavien omakohtaisten kokemusten perusteella. Tämä asia toteutuu haastateltavien kohdalla, koska jokaisella heistä on omia yksilöllisiä kokemuksia EASEL -toiminnasta.

Tarvitsimme ensinnäkin yhteistyötaholtamme tutkimusluvan. Koska yksi haastateltavista on alle 18 -vuotias, tarvitsimme hänen oman luvan lisäksi myös tutkimusluvan vanhemmalta. Tämän luvan saamisessa avainasemassa oli yhteistyötahomme henkilökunta, sillä he kertoivat työstämme vanhemmalle ja auttoivat saamaan tarvittavan allekirjoituksen.

Haastattelut toteutettiin syksyllä 2013. Valmistelimme ennen haastatteluja kysymysrungon. Etenimme tiettyjen teemojen mukaan, mutta mietimme tarkempia kysymyksiä siltä varalta, jos haastattelutilanteessa tuntuu, ettei haastateltavista saa tarpeeksi irti. Varsinkin nuoren kohdalla nämä tarkentavat kysymykset olivat tarpeen, sillä hän tuntui kertovan enemmän kokemuksistaan tarkempien kysymysten avulla. Pääsääntöisesti halusimme kuitenkin edetä teemojen mukaan ja keskustella esille nousevista aiheista myös jatkokysymysten avulla. Haastattelut alkoi niin kutsutuilla lämmittelykysymyksillä, joilla saimme keskustelun hyvin käyntiin. Ensimmäinen varsinainen tema oli kokemukset EASELista ja toisena

teemana EASELissa opitut taidot arkielämässä. Haastattelurunko oli tarpeellinen, mutta kaikissa haastatteluissa sitä ei noudatettu tarkasti. Pysyimme teemoissa, mutta käsitelimme niitä haastattelutilanteessa nousevien jatkokysymysten avulla enemmän kuin lomakkeen kysymysten.

Haastattelut toteutettiin haastateltavien kannalta tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Etenkin lapsen haastattelussa koimme olevan tärkeää, että hänen ei tarvitse nähdä kohtuuttomasti vaivaa päästäkseen haastatteluun ja ympäristö on tuttu ja rauhallinen. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 132) mukaan lasta haastateltaessa on tärkeää saada lapsi motivoitua vastaamiseen ja saatava hänet tuntemaan itsensä tärkeäksi tutkijan apuriksi. Haastattelun lapsen motivoinnissa meillä oli apuna sijaishuoltopaikan henkilökunta, joka oli suuressa roolissa toimiessaan viestin viejänä meidän ja lapsen välillä. Lisäksi kerroimme haastattelun alussa hänelle selkeästi, mikä hänen roolinsa on ja kiitimme erityisen paljon osallistumisesta.

Kerroimme haastattelujen alussa mistä opinnäytetyössä on kyse ja kävimme läpi myös sen, mitä haastatteluaineistolle tehdään ja korostimme anonymiteettiä. Pidimme tärkeänä, että haastateltavilla on turvallinen olo ja annoimme mahdollisuuden kertoa kokemuksista vapaasti, ilman pelkoa tunnustettavaksi joutumisesta. Haastattelut nauhoitettiin, jotta haastatteluista saataisiin mahdollisimman paljon irti. Aikaa varattiin jokaiselle haastattelulle riittävästi, jotta haastateltavat saivat sanoa kaiken haluamansa ilman kiirettä.

4.4 Aineiston analysointi

Aloitimme tutkimusaineiston analysoinnin litteroimalla haastattelut. Vilkan (2005, 116) mukaan litteroidessa tutkittavien puhetta ei saa muokata, vaan sen tulee vastata niitä lausumia ja merkityksiä, joita tutkittavat ovat itse antaneet. Tutkimusaineistoa on helpompi analysoida ja tehdä mahdollisia luokitteluja sekä ryhmittelyä, kun haastattelut on muutettu tekstimuotoon (Vilka 2005, 115). Emme käyttäneet litteroinnissa mitään erillistä tekstianalyysiohjelmaa, vaan litteroimme kaikki haastattelut itse nauhurilta sanasta sanaan, koska haastateltavia oli vain kolme. Kaikista kolmesta haastattelusta kunkin kesto oli puolesta tunnista yhteen tuntiin.

Litterointien jälkeen luimme kaikki haastatteluaineistot tutkivalla ja tarkastelevalla otteella. Aineisto tulisi lukea useampaan kertaan, jotta se ei tuntuisi vaikealta pitää koossa. Useamman lukukerran jälkeen aineisto alkaa selkiintyä ja siitä voi nousta esiin ajatuksia ja kysymyksiä, jotka auttavat analysoinnissa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 143.) Tutkimuksemme menetelmänä toimi teemahaastattelu, joten aloitimme haastattelujen analysoinnin teemoittamalla ne tutkimuskysymysten kautta. Eskolan ja Suorannan mukaan (1998, 175–176) teemat voivat avata tutkimusongelmaa paremmin ja tärkeää onkin, että koko tutkimusaineistosta löytää tietynlaiset aiheet, jotka ovat tutkimusongelman kannalta olennaisia. Tutkimuksen kaksi pääteemaa olivat siis haastateltavien kokemukset EASELista ja EASELissa opittujen taitojen näkyminen arkielämässä. Näiden kahden pääteeman alle erittelimme tarkemmin jokaisen haastateltavan vastaukset kyseisestä teemasta ja saimme näkyviin myös alateemoja. Teemoitteluun liittyy usein olennaisesti myös haastatteluista poimitut aiheeseen liittyvät sitaatit, joita mekin käytimme sopivissa määrin tukemaan tutkimustuloksia.

4.5 Luotettavuus ja eettisyys

Kaikissa tutkimuksissa tulisi arvioida tutkimuksen luotettavuutta, sillä virheitä pyritään välttämään. Perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät sovellu täysin tutkimukseen, jossa on kyseessä ainutlaatuinen kuvaus ihmisistä. Laadullisessa tutkimuksessa on hyvä kertoa mahdollisimman tarkasti tutkimuksen kulusta, jolloin voidaan parantaa luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–228.) Vilkan (2005, 159) mukaan tutkijan tulisi tehdä koko ajan arviointia luotettavuuden suhteen muun muassa teoriasta, analyysitavasta, tulkinnasta ja johtopäätöksistä. Olemmekin pyrkineet opinnäytetyössä kuvaamaan kaikki sen vaiheet totuudenmukaisesti ja kertomaan niistä mahdollisimman tarkasti.

Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 189) mukaan tutkijan tulisi pystyä perustelemaan, miten hän on kuvannut tutkittavan maailmaa juuri valitsemallaan tavalla. Laadullisessa tutkimuksessa reliabiliudella voidaan tarkoittaa muun muassa sitä, onko kaikki aineisto otettu huomioon ja onko se

litteroitu oikein. Tärkeää on huomioida myös se, että kyse on haastattelijan ja haastateltavan yhteistoiminnasta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189.) Haastattelun luotettavuuteen tulisi kiinnittää huomiota, sillä joskus haastateltava voi antaa sellaisista aiheista tietoa, joista tutkija ei edes kysy. Haastateltava voi myös kokea tilanteen pelottavaksi tai jopa uhkaavaksi. (Hirsjärvi ym. 2007, 201.) Tällaisissa tapauksissa haastattelijan ja haastateltavan yhteistyö korostuu entistä enemmän.

Opinnäytetyössä luotettavuutta lisää myös se, että olemme suunnitelleet haastattelun kulun etukäteen yhdessä ja toteutimme myös haastattelut yhdessä. Pohdimme aineistoa tutkimuskysymysten ja teemojen pohjalta ja kokosimme tulokset niin ikään yhteisymmärryksessä.

Tutkimuksen eettisyyden pohtiminen on tärkeää. Eettisyys voidaan jakaa kolmeen luokkaan, joista ensimmäinen koskee tutkimuksen aiheen eettistä oikeutusta ja aiheen perustelua. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Mielestämme aihe on perusteltu, sillä EASEListä ei ole saatavilla kovin paljoa tietoa. On kuitenkin hyvä muistaa, että tehdessä tutkimusta lastensuojelunkentällä, on hyvin tärkeää olla herkkänä ja huomioida haastateltavat. Toinen tärkeä seikka eettisessä arvioinnissa olisi pohtia, saadaanko valituilla aineistonkeruumenetelmillä sitä tietoa, mitä tutkimukseen halutaankin saada (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Halusimme kerätä työhön kokemuksia EASEListä, jotta näkisimme, että teemahaastatteluilla on tähän tavoitteeseen päästy. Kolmas eettinen pohdinta ulottuu tutkimuksen analyysiin ja raportointiin. Esimerkiksi litteroinnissa on otettava huomioon, ettei siinä ole tunnistettavia seikkoja, kuten oikeita nimiä. Tutkittavan tulee kertoa tutkimustulokset tarkasti ja rehellisesti suojellen kuitenkin tutkittavia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Olemme pyrkineet kertomaan kokemukset ja muun haastatteluissa saadun tiedon niin, että tutkittavien ääni pääsee mahdollisimman paljon kuuluviin ja meidän omat tulkinnat ovat varovaisia.

Hyvin tärkeänä opinnäytetyöprosessissa pidämme tutkittavien anonymiteetin säilymistä. Työssä ei käy ilmi yksityiskohtaisia tietoja haastateltavista, kuten

sitä, missä päin Suomea haastateltavat asuvat. EASEL on kuitenkin vielä vähän käytössä oleva menetelmä, joten koemme parhaaksi olla paikallistamatta työtä sen enempää. Tutkittavien sukupuoli ja ikä on häivytetty anonyymiteetin turvaamiseksi. Tutkimuksessa on huomioitu myös haastateltavien suostumus. Alle 18-vuotiaan vanhemmalta on allekirjoitettuna suostumus lapsen haastatteluun. Kerroimme haastateltaville prosessista ja sen etenemisestä, sekä heidän roolistaan tässä työssä. Kerroimme etenkin lapselle mahdollisimman selkeästi ja yksityiskohtaisesti siitä, mitä haastattelun aineistolle tehdään ja kuinka se hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

5 Tulokset

Opinnäytetyössä on haastateltu lasta, joka käy EASELissa, lapsen sijaishuoltopaikan ohjaajaa sekä EASEL -ohjaajaa. Keräsimme haastatteluissa kokemuksia EASELista. Yleisesti ottaen EASEL koettiin hyvänä menetelmänä ja siihen liittyi paljon positiivisia kokemuksia ja muistoja, vaikka EASELissa työskennellään vaikeidenkin asioiden kanssa. Halusimme kuulla myös kokemuksia EASELin hyödynnettävyydestä ja erityisesti siitä, kuinka sen vaikutukset näkyvät arjessa.

Tuloksissa kerromme ensin yleisesti kokemuksista, jonka jälkeen olemme teemoitelleet ne sen mukaan, mitä aiheita haastatteluissa nousi esille. Teemoiksi kokemuksista nousi vuorovaikutus lapsen ja eri toimijoiden välillä, EASEL -työskentelyn teemat sekä EASELin vahvuudet osana tunnekasvatusta. EASELin hyödynnettävyydestä vastausten teemoittelussa nousi esille tunnetaitojen opettelu ja EASELin vaikutusten näkyminen arkielämässä sekä haasteet EASELissa. Teemoittelusta teki haastavaa se, että teemat liittyvät hyvin kiinteästi toisiinsa ja niissä on osittain myös samoja piirteitä. Tämä näkyy myös vastauksien erittelyssä.

Vastauksissa esiintyvät sitaatit ovat suoria lainauksia. Jos sitaateissa on ollut tunnistettavia tietoja, kuten nimiä, on ne muutettu vastaamaan titteliä, kuten

”lapsi” tai ”ohjaaja”. Tutkittavat on luokiteltu ja merkitty H1, H2 ja H3, tarkoittaen haastateltavia siten, että H1 on lapsi, H2 ohjaaja ja H3 EASEL - ohjaaja. Yleisesti puhuessamme ohjaajasta tarkoitamme sijaishuoltopaikan ohjaajaa.

5.1 Kokemuksia

5.1.2 Hyviä kokemuksia

Kokemukset EASELista olivat hyvin positiivisia. EASEL nähtiin toimivana ja hyvänä menetelmänä tukena lapsen tunnekasvatuksessa. Sekä EASEL - ohjaaja että sijaishuoltopaikan ohjaaja näkivät myös positiivisia tuloksia ja vaikutuksia nuoressa.

Ei oo kyllä paljon parempaa tunnetaitokasvatusta, että ei tarttekaan sanoja vaan on jotenkin se puhdas vuorovaikutus siinä hevosen ja asiakkaan välillä. (H2)

Tahvanaisen ja Toljan (2011, 62) tutkimuksen tuloksissa käy ilmi, että haastatellut lastensuojelu laitosten työntekijät kokevat EASELin myös hyvänä menetelmänä, joka tukee heidän tekemäänsä työtä.

Kokemuksissa tuli ilmi niitä konkreettisia asioita, mitä EASELissa tehdään. Kaikki haastateltavat kertoivat, mitä ovat tallilla ja hevosen kanssa tehneet ja nähneet. Lapsi on käynyt saman EASEL -ohjaajan kanssa tallilla jo useamman vuoden. Sijaishuoltopaikan ohjaaja on lapsen oma-aikuisen ja ollut mukana toiminnassa suunnittelemassa tavoitteita työskentelyyn ja silloin tällöin myös mukana tallilla. Ohjaajalla on siis tärkeä rooli lapsen arjessa.

Haastateltavat kertoivat erilaisista harjoitteista, joita ovat tehneet tallilla ja hevosen kanssa. Tässä tapauksessa hevostaidot ovat jo melko hyvät, joten hevosen kanssa puuhaillaan vaativampiakin asioita. Usein suhteen luominen alkaa esimerkiksi laitumella hevosten lähellä olemisesta, josta edetään harjaamiseen ja mahdollisesti myöhemmin muihin harjoitteisiin.

Alkuunha me ollaan tehty kaikki ulkona, isolla alueella et on molemmille turvallista ja nyt hän on jo siinä vaiheessa et hän tekee sen karsinassa- - Kuitenki se tekeminen ei oo niinkään se pääasia et moneen muuhun verrattuna täällä ei nää jotain temppeja, jos joku tulee kattoo. Ei näe ehkä mitää dramaattista. Mut et se on nii pieniä asioita mihi kiinnitetään huomioo. Ja sit se voi olla ihan sitä hevosen hoitamista, harjaamista- - (H3)

Lapsi kertoi erityisesti luottamustehtävistä konkreettisten harjoitusten avulla. Lapsi on rakentanut suhdetta hevoseen ja EASEL -ohjaajaan pitkään ennen kuin luottamus on päässyt syntymään hevoseen ja harjoitukset ovat vaikeutuneet.

Tosi paljon luottamus tehtäviä ja tämmösiä että luottaa siihen sillee et sulla on karsinan ovi auki ja että se ei lähe siitä mihinkää et se pysyy siellä. Semmosta luottamustehtävää että pystyy luottamaan siihen et tietää et se ei lähe sieltä pois vaikka siellä tapahtuis mitä tallilla. (H1)

Ohjaaja ja lapsi kertoivat hevosesta, joka oli ollut hyvin aggressiivinen ja saattoi purra sitä lähestyviä ihmisiä. Lapsi ei päässyt lähellekään hevosta, mutta hän oli päättänyt ystävystyä tämän kanssa. Lapsen oivallettua sen, että hänen tulee muuttaa omaa toimintatapaansa, alkoi hevonen pikkuhiljaa päästää lapsen lähelleen. Loppujen lopuksi hevonen oli laskenut päänsä lapsen syliin, jolloin sekä lapsi että hevonen luottivat toisiinsa ja siihen, ettei mitään pahaa tapahdu. Tämä oli erityisesti lapselle hyvin vaikuttava kokemus.

Sijaishuoltopaikan ohjaajalla oli kokemus, jossa EASEL on ollut luontevampi menetelmä kuin esimerkiksi psykiatrilla käynti. EASELissa on tällöin ollut vahvuutena sen toiminnallisuus ja tekeminen eikä pelkkä puhuminen. Hänen kokemuksensa mukaan lapsen on ollut siinä tilanteessa helpompi lähteä tallille touhumaan kuin sohvalle juttelemaan.

Et se jutteleminen ei oo ollu se juttu, tai kanava, tai keino, mut sit EASELi onkin ollu- - (H2)

5.1.3 Yhdessä hakemassa vuorovaikutusta

Kaikkein haastateltavien kokemuksissa nousi esille se, kuinka tärkeää on suhteet lapsen ja aikuisten välillä. Näitä suhteita sekä EASEL -ohjaajaan, sijaishuoltopaikan ohjaajaan että vanhempiin vahvistetaan hevostyöskentelyn avulla.

Lapsen suhde ohjaajaan on merkityksellinen ja tässä tapauksessa ohjaaja on käynyt lapsen kanssa tallilla. Tällöin lapsi ja aikuinen ovat pyrkineet pääsemään vuorovaikutukseen hevosen kanssa lapsen johdolla. EASEL - ohjaaja on voinut antaa tehtäviä vuorovaikutuksen edistämiseksi.

- -mitenkä me lähetään sit yhdessä ettimään jotain keinoon tulla vuorovaikutukseen ensin hevosen kans, miten se hevonen suhtautuu muhun kun mä oon siinä kun se on tottunu tekemään nuoren kans töitä, sit se havannoi sitä ja joutuu tekemään niitä ratkasuja tavallaan sillä tavalla että se huomioi minut ja hevosen. (H2)

Ohjaajan näkökulmasta yhdessä työskentely oli aika harvoin tapahtuvaa ja kyseessä oli yksittäiset kerrat pitkäjänteisen työskentelyn sijaan. EASEL - ohjaajalla oli kokemuksia siitä, että työskentelyn tavoitteena on ollut lapsen ja aikuisen välisen suhteen vahvistaminen. Tällöin roolit olivatkin vaihtuneet siten, että lapsi pääsi auttamaan ja ohjaamaan omaa ohjaajansa eikä päinvastoin niin kuin yleensä. Myös Tahvanaisen ja Toljan (2011, 60) tuloksissa viitataan tähän, sillä haastatellut ohjaajat kokivat, että olivat oppineet EASEL -prosessin aikana siitä, minkälainen suhde lapseen voi olla ja työskentelyn kohteena on ollut työntekijän ja lapsen välinen suhde.

Sijaishuoltopaikan ohjaaja kertoi olleensa mukana havainnoimassa työskentelyä, sillä hänen kokemuksensa mukaan lapselle on tärkeää, että hän pääsee näyttämään, mitä he ovat hevosen kanssa harjoitelleet ja mitä he osaavat. Tällöin myös lapsen tekeminen tulee näkyväksi. Sekä ohjaaja että EASEL -ohjaaja tuovat esille yhdessä tavoitteiden laatimisen tärkeyden. EASEL -ohjaaja kokee, että lapsia olisi otettava entistä enemmän mukaan tavoitteiden laatimiseen. Tämä on hyvin perusteltua, sillä Hotarin ym. (2011, 117) mukaan lapsella on oikeus osallistua omien asioidensa käsittelyyn. Yhteistyö ohjaajan ja EASEL -ohjaajaan välillä mahdollistaa sen, että lapsesta voidaan nähdä eri puolia ja rooleja toisessa ympäristössä.

Sekä ohjaajalla että EASEL -ohjaajalla oli kokemuksia vanhempien mukaan ottamisesta tallille. Ohjaajan kokemuksen mukaan lapselle on tärkeää, että saa näyttää myös vanhemmille osaamistaan tallilla. Joskus EASEL -työskentelyssä on ollut myös kokonaisia perheitä. Kokemuksista käy ilmi, että vanhemmat ovat olleet mukana joko kertaluontoisesti, jatkuvasti tai esimerkiksi tapahtuman yhteydessä.

Ja kyllä mä aattelen et se on yhteistyön merkitys varmaan tämmösessä korostuu kun tehhään lastensuojelulasten kanssa töitä. (H2)

5.1.4 Työskentelyn teemoja

EASEL -työskentelyssä ovat aina taustalla EASELin yleiset tavoitteet. Sen lisäksi hyvin olennaisena ovat yksilöllisistä tarpeista kumpuavat teemat. Ohjaajan ja EASEL -ohjaajan haastatteluissa nämä teemat nousivat aika merkittävästi esille. Lapsen tavoitteet voivat olla pitkäkestoisia, puolivuositain tarkistettavia isompia teemoja. Jokaisella kerralla pienemmät tavoitteet muodostuvat sen hetkisen tunnetilan mukaan. Haastatellulla lapsella oli kokemuksia siitä, jos väsyneenä menee tallille. Tällöin on tehty jotain kevyempää ja nuoren mielestä helpompaa.

EASEL -ohjaaja kertoi haastattelussa keskeisiksi teemoiksi tunnetaidot sekä tunteiden tunnistamisen ja ilmaisemisen, vuorovaikutuksen ja oppimisen. Ohjaaja taas toi esille konkreettisempia teemoja, kuten ongelmanratkaisutaidot, itseluottamuksen, aggression hallinnan, heittäytyminen ja sosiaaliset taidot. Näiden voidaan katsoa kuuluvan osaksi EASEL -ohjaajan esille tuomia teemoja. Myös lapsi toi esille sosiaaliset taidot ja luottamukseen liittyviä seikkoja sekä erityisesti hevosen kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen.

Perttunen (2011, 30) on kerännyt opinnäytetyöhönsä kolmelta nuorelta tarinoita EASEL:stä ja hän toteaa tutkimuksensa johtopäätöksissä, että tarinoista on havaittavissa yhtäläisyyksiä EASEL:n tavoitteiden kanssa. Tarinoissa oli noussut selkeästi esille muuan muassa itsehillinnän ja pettymysten sietokyvyn paraneminen. (Perttunen 2011, 30.)

Sekä ohjaaja että lapsi kertoivat haastattelussa sosiaalisten taitojen harjoittelusta EASEL -ryhmässä.

- - siellä oli jotenkin se sanaton viestintä myös niinku niitten ryhmäläisten välillä hirveen tärkeä juttu et se hevonen oli sillonkin se fokus mut ryhmänä sit joutu sit miettimään et mitenkä saa olla, tehtyä yhdessä.(H2)

Tunteiden säätelyä tarvitaan erityisesti kuormittavien tunteiden hillitsemiseen (Kokkonen 2010, 19–20). Ohjaajan mukaan lapsi on oppinut tunnistamaan itsessään aggressiivisuuden piirteitä.

Et oppii tavallaan ite tunnistamaan sitä et mitenkä on kehossaan läsnä. Minkälaisia viestejä itse antaa et sitä saa myös sitten takasi.(H2)

Elämykset vaikuttavat sisimpään ja aiempiin kokemuksiin ja niiden avulla voidaan saada kosketusta omiin tunteisiin (Känkänen 2006, 137). Lapsen

kanssa työskenneltiin myös leikillisyyden ja heittäytymisen kanssa, jotta päästäisiin eroon pelokkuudesta.

Et se oli ihana kattoo kun ne tosiaan oikeesti teki hommia et mitenkä mä voin ihan sata pistää itteni likoon eikä mun tarvii aatella mitä muut aattelee. (H2)

Ohjaajalla on kokemuksia hevosen avulla tapahtuvasta itseensä ja muihin luottamuksen lisäämisestä. Myös lapsi toi esille molemminpuolisen luottamuksen hevosen kanssa.

- ja sitku se luottaa muhun ihan täysillä. (H1)

5.1.5 Vahvuudet EASELissa

Halusimme selvittää, mikä haastateltavien kokemusten mukaan tekee EASELista tärkeää ja mitkä ovat sen vahvuudet tunnekasvatuksen menetelmänä. Kaikki haastateltavat kertoivat vuorovaikutuksen ja suhteen luomisen tärkeydestä. Lapsi koki, että nimenomaan hevonen on parasta EASELissa. Sekä ohjaaja että EASEL -ohjaaja toivat esille myös suhteen sekä hevoseen että EASEL -ohjaajaan.

- yhteisen suhteen luominen et se on oikeestaan se kaikkein tärkein ja mihin se kaikki perustuu, et hevosen ja ihmisen välinen suhde. (H3)

EASELissa on yhtenä tavoitteena rakentaa hevosen ja asiakkaan molemminpuolista luottamusta (Teoreettinen pohja). Luottamus ja sen rakentaminen nousi jokaisessa haastattelussa yhdeksi tärkeäksi elementiksi. Lapsen ja EASEL -ohjaajan välinen luottamus on tärkeää työskentelyn onnistumisen kannalta.

No varmaan ihan se keskeisin ja tärkein, et mikään ylipäättään onnistui ja työskentely onnistui nii on se lapsen ja mun välinen luottamus. Et ilman sitä ei voi aatella et toinen pystyy semmoseen työskentelyyn. (H3)

Luottamuksen rakentamiseen voi mennä aikaa ja se vaatii ohjaajilta pään tyhjentämistä sekä tässä ja nyt olemista, aitoa läsnäoloa. Ohjaaja koki, että kun nuori voi luottaa EASEL -ohjaajaan ja hevoseen, niin lopulta voi luottaa myös itseensä.

Hevosen kanssa työskennellessä palaute toiminnasta tulee välittömästi. Kaikilla oli kokemuksia siitä, ettei hevonen toimi välttämättä niin kuin etukäteen ajattelee. Hevonen reagoi myös nuoren tunnetiloihin ja sille tulee antaa tarvittaessa aikaa.

Siinä jotenki pääsee niitten oman itsen oivallusten ääreen aika nopeesti. Ja et heti voit niinku huomata et tää ei toimi tää käyttäytymismalli, ei auta, en pääse niinku mihinkään tän kanssa, no mitä jos. (H2)

- - sieltä tulee tosi nopeesti feedback (palaute) ihan eritavalla kun sitten tässä kun ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ne sanat usein sotkee ihan hirveesti.(H2)

Ohjaajan kokemuksen mukaan EASELissa voi havainnoida turvallisesti itseään eikä tarvitse pelätä saavansa takaisin esimerkiksi kohtuutonta sanaryöppyä.

EASEL -ohjaajalla on suuri merkitys tapaamisten kannalta. Ohjaajan kokemusten mukaan on tärkeää, että EASEL -ohjaaja pystyy työskentelemään lapsen tasolla ja etenemään siitä kuitenkin tavoitteellisesti eteenpäin. EASEL -ohjaajalla on oltava herkkyyttä ollessaan vuorovaikutuksessa lapsen kanssa.

5.2 EASELin hyödynnettävyys

5.2.1 Tunnetaitojen harjoittaminen

Haastateltavien kokemusten mukaan EASEL on auttanut tunteiden sanoittamisessa ja näkyväksi tekemisessä sekä niiden hallitsemisessa. Erityisesti ohjaaja ja EASEL -ohjaaja osasivat kertoa, kuinka nämä näkyvät arjessa. Lastensuojelulapsilla tunteet voivat olla jopa vääristyneitä, eikä niitä välttämättä tunnisteta eikä osata suhteuttaa itseän ja muihin. Tällöin EASEL on antanut työkaluja tunteiden nimeämiseen ja tunnistamiseen itsessä.

Et siinä tosiaan turvallisesti pääsee tutkimaan sitä omaa tunteikkaa, mitä siellä kulkee ja havainnoimaan sitä. (H2)

EASEL -ohjaaja saattaa työskentelyn alkuvaiheissa sanoittaa tunteita, jotta lapsi pystyisi niitä itsessään tunnistamaan. Työskentelyn edetessä lapsella on kuitenkin suuri merkitys omien tunteidensa kertomisessa, sillä loppujen lopuksi ulkopuolinen ei voi tietää toisen tunteita. EASEL -ohjaaja kertoi siitä, että joskus voi ulospäin näyttää siltä, että lapsi tekee asioita oikein, mutta hevonen ei reagoikaan toivotulla tavalla. Tällöin lapsi on kertonut, että hänen sisäinen maailmansa ei ollutkaan sitä, miltä se ulospäin näytti. Tunteiden tunnistamisessa ja niiden kertomisessa on kokemusten mukaan auttanut se, kun on kertonut hevosen kanssa tapahtuneista asioista ja tilanteista ääneen.

- -mitä mä tunsin ja mitä mä koin, niin yks kaks saattaakin olla tämmönen määrä tunteita, mitä on tullu sanoinakin pihalle, vaikka siihen asti on ollu sitä mieltä et en mä tiiä, mulla vaan on tosi hankala olla. (H2)

Ohjaajan kokemuksen mukaan onnistuminen tallilla luo uskoa siihen, että pystyy ja osaa myös muualla. Onnistumiset hevosen kanssa vahvistavat itseluottamusta ja uskoa siihen, että osaa ja pystyy. Suhteen luominen

hevoseen voidaan nähdä myös korjaavana kokemuksena kun suhteet ihmisiin ovat olleet hajanaisia. Silloin, kun pystyy luomaan positiivisen suhteen hevoseen, on kyky luoda suhteita myös ihmisiin.

- -mä oon onnistunu siellä,- - niin miksi en sitten onnistuisi muissa ympäristöissä, ja jopa mejän ihmisten kanssa- - (H2)

Sekä EASEL -ohjaaja että ohjaaja näkevät arjen merkityksen suurena, jotta EASELista saa parhaan mahdollisen hyödyn, eikä se jää vain irralliseksi työskentelyksi. EASEL on yksi menetelmä tunnekasvatuksessa. Sijaishuoltopaikka tai perhe tulisi ottaa ainakin keskustelun tasolla mukaan työskentelyyn, sillä he pystyvät käyttämään samoja elementtejä myös arjessa. Mäkelä ja Mäkelä (2009, 29) ovat tutkineet opinnäytetyössään, kuinka omaohjaajat näkevät tunnetyöskentelyn lastensuojelulaitoksen arjessa. Haastatellut kokivat tunnetyöskentelyn olevan kokonaisvaltaista lapsen huomioimista ja siihen tarvitaan hyvä suhde aikuisen ja lapsen välillä. Tunnetyöskentely on osa ammatillisuutta ja sitä toteutetaan normaalissa arjessa. (Mäkelä & Mäkelä 2009, 45-46.)

5.2.2 EASELin näkyminen arjessa

Haastatteluissa tuli ilmi seikkoja, joissa EASEL näkyi selvästi arjessa. Tällaisia olivat muun muassa tapahtumiin palaaminen ja muistelu, reflektio sekä itsehavainnoinnin kehittyminen. Arjessa lapsi on voinut muistella onnistumista hevosen kanssa ja saanut siitä itseluottamusta ja uskoa siihen, että voi onnistua myös arjen asioissa. Ohjaajan mukaan reflektiivinen puhe auttaa nuorta havaitsemaan, mitä on tapahtunut ja miltä se on tuntunut. Myös itsehavainnointikyvyn parantuminen on auttanut tunnistamaan todellisia tunteita. Ohjaaja kertoi esimerkistä, jossa lapsi on reagoinut aggressiivisesti, mutta myöhemmin tunnistanut, että aggressio johtui pelosta. Joskus havainnointi tapahtuu vasta myöhemmin, mutta toisinaan se on toiminut myös ennaltaehkäisevästi, jolloin yhteenotolta on voitu välttyä.

Mutta tavallaan pääsee kiinni siihen, että mitä itsessä oikeesti onkin tapahtunut, eikä se ollutkaan sen toisen syy, vaan että se olikin minussa se asia mikä, mikä niinku tapahtu ja se tunne nousi minussa. (H2)

EASELissa harjoitukset ja tekeminen puretaan keskustelemalla ja tällä on suuri merkitys myös taitojen arkeen viemisessä. EASEL -ohjaajan kanssa keskustellaan niistä tunteista ja ajatuksista, joita harjoituksissa on tullut, sekä siitä mitä oppi ja miten näitä taitoja voi käyttää erilaisissa arjen tilanteissa. Tämä toki vaatii jo tietynlaisia kognitiivisia valmiuksia.

Lapsen oli vaikea kertoa, kuinka EASEL on auttanut häntä. Hän koki, että useimmat harjoitukset tapahtuvat tallilla ja ikään kuin kuuluvat sinne. Hän osasi kuitenkin nimetä joitakin ajatuksia, jotka ovat kantaneet myös arjessa.

- -että jos on ollu joku semmonen mikä ei oo oikein onnistunu ja sit on tullu vähän semmonen olo et on vähän niinku hermostunu siihen et ei tästä tuu mitään niin siellä oppii tosi paljon sitä, että jos kaikki ei meekkään ihan suunnitelmien mukaan- - (H1)

Usein EASELin vaikutukset näkyvät arjessa mutta arjen asioita voidaan viedä myös käsiteltäväksi EASELiin. Esimerkiksi jos tiedetään olevan pulmia kaverisuhteissa, voidaan niitä suoraan linkittää hevosen kanssa tapahtuviin harjoitteisiin.

- - et ei ne (nuoret) niinkää ehkä suoraan mieti tunnejuttuja, vaan sit sen mihi se liittyy. (H3)

5.2.3 Haasteet

Kokemukset EASELista ovat olleet positiivisia, mutta kaikissa haastatteluissa oli näkyvissä myös EASELiin liittyviä haasteita. EASEL -ohjaaja ei voi etukäteen tietää, saako asiakas vallitsevassa mielialassaan hevosta edes luokseen, eikä hevosta voida pakottaa työskentelyyn (Miksi EASEL?). Kaikilla haastateltavilla oli kokemus siitä, että joskus tallille lähteminen voi olla hankalaa muun muassa väsymyksen tai muun mieltä painavan asian vuoksi. Yleensä tällaisesta tilanteesta päästään yli keskustelemalla. Mieliala otetaan aina kuitenkin huomioon työskentelyssä.

- jos on ollu koulussa väsyttävä päivä eikä jaks mennä niin tai silleen väsyttää niin sitte jotain helpompaa tai sit jos on paljon energiaa niin sit jotain kivempaa. (H1)

EASELissa käsitellään vaikeita asioita, joka ei aina ole helppoa. Asioiden käsittely voi olla haastavaa etenkin silloin, jos arjessa tai omassa sisäisessä maailmassa on menossa monenlaisia asioita. Aina ei myöskään ole valmis muutokseen.

Et kyllähän se monta kertaa varmasti kun siellä joutuu kuitenkin tutkimaan paljon itteesä niin se ei aina oo välttämättä niin kauheen mieluisaa- - (H2)

EASEL -ohjaajalla on ollut joskus myös tilanteita, joissa aikuinen, esimerkiksi työntekijä, ei ole halunnut osallistua työskentelyyn. Työskentely vaatii niin sanotusti peiliin katsomista ja se saattaa mennä hyvinkin syvälle omaan itseen. Tällöin työntekijä joutuu kohtaamaan sen, kuka todellisuudessa on eikä voi turvautua vain lukemaansa teoriaan. Työskentelyssä nousee esille myös uusia puolia kaikista, johon työntekijä ei välttämättä ole halukas.

Aikuisilta vaaditaan herkkyyttä kuunnella lasta. Joskus lapsi voi tarvita kannustusta tallille lähtöön, mutta pidemmän päälle pakotettuna meneminen

ei kannu hedelmää. Jos siihen tulokseen tullaan, ettei lapsi halua käydä EASELissa, voidaan se laittaa tauolle tai lopettaa kokonaan. Myös tämä prosessi käydään yleensä läpi. On myös huomioitava, ettei hevosavusteinen työskentely sovi kaikille.

EASEL -ohjaaja nostaa esille myös sen, kuinka paljon EASEL on todellisuudessa hevosavusteista työskentelyä. Hevonen on tärkeä apu, muttei se aina välttämättä ole konkreettisesti paikalla ja jos onkin, se voi olla vain kymmenisen minuuttia.

6 Pohdinta

Tutkimuskysymykset koskivat sitä, millaisia kokemuksia EASELista on eri näkökulmista ja sitä, miten EASELia voi hyödyntää lastensuojelussa. Koemme saaneemme vastaukset näihin kysymyksiin toteutetuilla teemahaastatteluilla. Kokemukset EASELista olivat positiivisia ja kokoamamme haasteet eivät tuntuneet olevan kovin suuria ja nekin esiintyivät haastatteluissa positiivisessa valossa. EASELin vaikutusten näkyminen arjessa oli haastavampi kysymys ja siihen vastaaminen tuntui olevan haastateltaville, etenkin lapselle vaikeampaa. On hyvä huomioida myös se, ettei voida varmaksi sanoa, ovatko kaikki positiiviset vaikutukset nimenomaan EASELista johtuvia, sillä tuloksissa ei voida huomioida, mitkä muut tukimuodot vaikuttavat ja kuinka paljon. EASEL on vain yksi menetelmä ja myös muita tunnekasvatuksen menetelmiä voi olla käytössä samanaikaisesti. EASELin näkyminen arjessa on kuitenkin niiltä osin luotettava, kun puhutaan hevosen kanssa tapahtuneiden asioiden muistelusta ja tilanteisiin palaamisesta arjessa sekä silloin, kun selvästi viitataan hevoseen.

Tutkimuksessa nousi esille myös kokemuksia perheiden, biologisten vanhempien tai sijaishuoltoapaikan mukaan ottamisesta EASEL -työskentelyyn. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla lisää, millaista työskentely heidän kanssaan on ja miten esimerkiksi perheet ovat kokeneet EASEL -harjoitusten

hyödynnettävyyden arjen tilanteisiin. Toisaalta olisi voinut olla mahdollista, että tämä aihepiiri olisi poikennut tutkimuskysymyksistämme, koska halusimme nimenomaan kuulla, miten haastateltavat kokevat itse henkilökohtaisesti EASELissa käymisen.

Tutkimustulokset eivät ole sellaisenaan yleistettävissä. Kyseessä on kolmen eri ihmisen henkilökohtaiset kokemukset ja näkemykset asiasta. Jokaisella EASEL -ohjaajalla on sama viitekehys, mutta kuitenkin oma tapansa toteuttaa EASEL -toimintaa. Teoriaosuudessa näkyy taas meidän ajatuksemme siitä, mikä EASELissa on tärkeää ja olemme koonneet siihen EASELin internetsivuilta nimenomaan meidän näkemyksemme mukaan olennaisen tiedon. Jonkun muun kokoamana tämä teoria saattaisi näyttäytyä eri tavalla. Opinnäytetyö käsittelee vain pientä osaa siitä, mitä EASEL on tai voi olla. Tämä opinnäytetyö ei ole kattava esitys EASELista, emmekä voisi tällä tiedolla itse toteuttaa EASELia. Jotta tunnetyöskentely hevosten ja asiakkaiden kanssa voisi onnistua EASEL -viitekehyksessä, tulisi käydä oma EASEL -prosessi koulutuksen muodossa. Opinnäytetyö tuo kuuluviin haastateltujen kokemuksia ja tekee mahdollisesti EASELista entistä näkyvämmän menetelmän.

Tahvanaisen ja Toljan (2011) opinnäytetyön tuloksissa ilmeni, että kokemukset EASELista olivat hyvin samankaltaisia meidän tutkimuksemme kanssa. EASEL on koettu hyväksi ja toimivaksi menetelmäksi, jota voisi hyödyntää enemmänkin lastensuojelussa ja tunnekasvatuksessa. Myös Perttusen (2011) opinnäytetyössä EASEL näyttäytyi nuorten kertomana positiivisena. Perttusen haastatteluissa oli noussut esiin myös henkilökohtaiset tavoitteet, kuten meidänkin tutkimuksessa. Teemat olivat myös tunteisiin ja tunnekasvatukseen liittyviä.

Täytyy kuitenkin muistaa, että hevosavusteinen työskentely ei sovi jokaiselle. Opinnäytetyön tulokset olisivat varmasti osittain olleet hyvin erilaiset, jos esimerkiksi haastateltu nuori ei olisi niin intensiivisesti ja säännöllisesti mukana EASEL -toiminnassa. Myös jokaisen haastateltavan omat

kiinnostukset hevosia ja hevosavusteista työskentelyä kohtaan mahdollisesti vaikuttivat tutkimustuloksiin positiivisessa mielessä.

Jatkotutkimuskysymyksiä

Pohdimme mahdollisia jatkotutkimuskysymyksiä aiheeseen liittyen ja olisi mielenkiintoista tietää, mitä EASELissa käyneet nuoret ajattelevat työskentelystä vuosien kuluttua. Näkevätkö he hevosen ja sen avulla tehdyn työskentelyn mahdollisesti eritavalla ja osaavatko he kertoa sen vaikutuksista tunteiden käsittelyyn ja hallintaan?

Tahvanainen ja Tolja (2011) pohtivat jatkotutkimusehdotuksissaan, voisiko EASELia käyttää avohuollon tukitoimena. Tämä olisi myös meidän mielestämme hyvin mielenkiintoista, sillä uskomme, että EASEL voisi toimia hyvin tällaisena tukimuotona. Oli hyvin mielenkiintoista kuulla kokemuksia EASELista, ja niitä olisi voinut kuunnella enemmänkin ja useammalta henkilöltä.

Kuulimme prosessin aikana, että joissakin laitoksissa työntekijät ovat olleet EASEL -ohjaajakoulutuksessa. Pohdimme, että olisi mielenkiintoista tietää, kuinka EASEL tällöin näkyy arjessa. Pidetäänkö erikseen EASEL -tuokioita vai näkyykö EASEL -viitekehys jatkuvasti arjessa ja millä tavalla?

Opinnäytetyöprosessin arviointia

Opinnäytetyötä tehdessämme tietomme tunnekasvatuksesta on lisääntynyt ja EASEL yhtenä menetelmänä siinä on tullut selkeämmäksi ja konkreettisemmäksi. Prosessi on lisännyt halua kokea EASEL -prosessi myös itse koulutuksen kautta. Työ on opettanut meitä tutkimuksen teossa ja nyt jos tekisimme työn uudestaan, voisi työ olla hyvinkin erilainen. Olemme saaneet ohjaavalta opettajalta Taja Kiiskilältä prosessin aikana apua tutkimuksen teossa ja rakentavia kehitysehdotuksia. Merkittävässä osassa tutkimuksen onnistumiseen oli myös yhteistyötahomme henkilökunta. Saatu palaute on huomioitu tutkimuksen teossa sekä raportoinnissa.

Teemahaastattelu oli menetelmänä sopiva, mutta toteutuksessa olisimme voineet kiinnittää tiettyihin asioihin enemmän huomiota. Kokemattomuus haastattelijoina saattoi vaikuttaa aineiston keräämiseen. Ensimmäisenä toteutettiin nuoren haastattelu. Tästä haastattelusta olisi voinut saada enemmän irti muiden haastattelujen jälkeen, kun olimme saaneet kokemusta niin sanotusti helpommista haastatteluista. Toisaalta tässä järjestyksessä pystyimme menemään jokaiseen haastatteluun avoimin mielin, ilman suurempia ennakko-oletuksia ja esimerkiksi johdattelu kysymysten avulla ei noussut ongelmaksi. Apukysymykset olivat tarpeen ja niiden avulla saimme enemmän vastauksia haastateltavilta.

Huomasimme prosessin aikana, että EASEL voi käytännössä tarkoittaa hyvinkin eri asioita riippuen EASEL -ohjaajasta ja etenkin asiakkaasta ja tämän tarpeista. Tutkimuksessa saimme huomata, minkälaisia asioita hevosen kanssa voidaan tehdä. On kuitenkin hyvä muistaa, että kaikkien asiakkaiden kanssa ei välttämättä edes kosketa hevoseen, vaan keskitytään muihin asioihin. Saimme kuitenkin kuulla kokemuksia eläinavusteisesta työskentelystä ja tietomme etenkin EASEL:stä on lisääntynyt runsaasti, kuten opinnäytetyöprosessin alussa toivoimmekin.

Lähteet

- Alpola, M. & Hurskainen, P. 1992. Ratkaisukeskeinen työote lastensuojelussa. Lastensuojelun laitoshuollon neuvottelukunnan julkaisu 6. Helsinki: Painopörssi Oy.
- Autio, M. & Tikkakoski, N. 1998. "Kipinän se jätti": Tunnekasvatuskokeilu ala-asteella. Kasvatustieteen pro gradu-työ. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Viitattu 14.8.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-1998767071>
- Avohuollon tukitoimet lastensuojelussa. 2009. N.d. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 11.7.2013. www.stm.fi, sosiaali- ja terveystalvet, sosiaalipalvelut, avohuollon tukitoimet.
- Barkman, J. 2004. Minä, äiti, isä ja koti. Narratiivinen tutkielma lastensuojelun sijaishuollon piirissä olevien lasten tarinoista. Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Viitattu 30.9.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2005242>
- Bäck-Kiianmaa, R. 2007. Pride-valmennus. Pesäpuu ry. Viitattu 1.8.2013. www.sosiaaliporrti.fi, lastensuojelun käsikirja, työvälineet, työmenetelmät, ry: lapsilähtöisen työskentelyn välineet, Pride-valmennus.
- EASEL ohjaajien eettiset säännöt. N.d. Viitattu 13.8.2013. www.easeltraining.fi, meistä, etiikka, EASEL ohjaajien eettiset säännöt.
- EASEL® -Ohjaaja koulutus. N.d. Viitattu 7.10.2013. www.easeltraining.fi, koulutusohjelmat, EASEL -ohjaaja koulutus.
- EASEL training. N.d. Viitattu 7.10.2013. www.easeltraining.fi, etusivu.
- Elämyspedagogiikka. N.d. Viitattu 30.8.2013. www.outwardbound.fi, elämyspedagogiikka.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Glaser, D. 2003. Lasten pahoinpitelyn ja laiminlyönnin vaikutukset aivoihin – kirjallisuuskatsaus. Teoksessa Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Toim. Sinkkonen, J & Kalland, M. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Heino, T. 2007. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja

kehittämiskeskus Stakes. Viitattu 30.9.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201204193807>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uud.p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hotari, K-E., Oranen, M. & Pösö, T. 2011. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä. Toim. Bardy, M. 3.p. Helsinki: Unigrafia Oy.

Huomonen, A. 2009. Sirpaleinen lapsi. Huostaanotettujen nuorten kokemuksia. Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Viitattu 30.9.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201001201051>

Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia. Parempaan vuorovaikutukseen. Juva: WS Bookwell Oy.

Jokela, R. 2013. Kuullaan, mutta kuunnellaanko? Huostaanotetun ja sijoitetun lapsen kokemuksia osallisuudesta lastensuojelun asiakkuudessaan. Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Viitattu 30.9.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201309172309>

Järvinen, R., Lankinen, A. Taajamo, T. Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2. uud. p. Porvoo: Bookwell Oy.

Kalland, M. 2004. Vauvan ja lapsen kehityksellisten tarpeiden huomioiminen lastensuojelussa. Teoksessa Lastensuojelu tänään. Toim. Puonti, A., Saarnio, T & Hujala, A. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kiireellinen sijoitus. 2011. N.d. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 11.7.2013. www.sosiaaliportti.fi, lastensuojelun käsikirja, työprosessi, kiireellinen sijoitus.

Kokkonen, M. 2010. Ihastuttavat, vihastuttavat tunteet. Opi tunteiden säätelyn taito. Juva: WS Bookwell Oy.

Känkänen, P. 2006. Taidelähtöiset työmenetelmät lastensuojelussa. Teoksessa Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Toim. Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. Juva: WS Bookwell Oy.

L 13.4.2007/417, 34§. Lastensuojelulaki. Säädös valtion säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 27.11.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

L 13.4.2007/417, 45§. Lastensuojelulaki. Säädös valtioneuvoston säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 27.11.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#a417-2007>

Lastensuojelu 2011. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Tilastoraportti 26/2012, 27.11.2012. Viitattu 9.8.2013. www.thl.fi, tilastot, tilastot aiheittain, lasten, nuorten ja perheiden sosiaalipalvelut, lastensuojelu.

Lastensuojelulaitokset. 2013. N.d. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 1.8.2013. www.sosiaaliportti.fi, lastensuojelun käsikirja, työprosessi, sijaishuolto, sijaishuollon muodot, lastensuojelulaitokset.

Lastensuojelun perusta. N.d. Viitattu 2.8.2013. www.lastensuojelu.info, lastensuojelun perusta.

Lapsen etu. 2013. N.d. Viitattu 2.8.2013. www.vaestoliitto.fi, parisuhde, tietoa parisuhteesta, avio- ja avoliiton lakitieto, lapsen etu.

Lastenkoti, nuorisokoti. 2012. N.d. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 21.8.2013. www.sosiaaliportti.fi, lastensuojelun käsikirja, työprosessi, sijaishuolto, sijaishuollon muodot, lastensuojelulaitokset, lastenkoti, nuorisokoti.

Malinen, T. 2008. Luova tila. Ratkaisukeskeisestä ja narratiivisesta työtavasta. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti Oy.

Mikkola, M. & Helminen, J. 1994. Lastensuojelu. Helsinki: Legisactio Oy/Karelactio.

Mitä on lastensuojelu? 2013. N.d. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 10.7.2013. www.sosiaaliportti.fi, lastensuojelun käsikirja, työprosessi, mitä on lastensuojelu.

Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? 2013. N.d. Viitattu 2.8.2013. www.unicef.fi, lapsen oikeuksien sopimus, mikä on lapsen oikeuksien sopimus?

Miksi SEL?. N.d. Viitattu 9.8.2013. www.easeltraining.fi, miksi EASEL?, miksi SEL?, Miksi tunnetaidoista puhutaan niin paljon?

Miksi EASEL? N.d. Viitattu 12.8.2013. www.easeltraining.fi, Miksi easel, miksi easel, miksi juuri easel.

Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 4. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia -sarja 4. Viro: Jaabes OÜ.

- Mäkelä, J & Mäkelä, P. 2009. Omaha-ohjauksen tunnetaitojen opettelu lastensuojeluyksiköissä. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 10.11.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200904172017>
- Palola, L. 2011. Lastensuojelun asiakas ratsastusterapiassa. Teoksessa Ratsastusterapia. Toim. Mattila-Rautiainen, S. Juva: Bookwell Oy.
- Penninkangas, T. 2012. Lastensuojelu osana lapsuutta. Asiakkaiden näkemyksiä lastensuojelun avohuollon tukitoimien vaikuttavuudesta. Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityö. Viitattu 30.9.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201209282535>
- Perttunen, S. 2011. Tunnekasvatusta hevosen avulla. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Viitattu 14.8.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201102282729>
- Räty, T. 2012. Lastensuojelu laki – käytäntö ja soveltaminen. 2. uud. p. täydennetty lisäpainos. Helsinki: Edita.
- Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 24.10.2013. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Sijaishuoltopaikan valinta. 2013. N.d. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 1.8.2013. www.sosiaaliportti.fi, lastensuojelun käsikirja, työprosessi, sijaishuolto, sijaishuoltopaikan valinta.
- Sijaishuollosta. Ammatillisten perhekotien liitto ry. Viitattu 1.8.2013. www.apkl.fi, sijaishuollosta.
- Tahvanainen, R. & Tolja, J. 2011. Tunnetaitojen opettelu lastensuojelulaitosten arjessa. Haastattelututkimus työntekijöiden kokemuksista. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Viitattu 14.8.2011. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011121318170>
- Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: WSOYpro.
- Teoreettinen pohja. N.d. Viitattu 9.8.2013. www.easeltraining.fi, miksi EASEL?, teoreettinen pohja, sosioemotionaalisia taitoja ei voi opettaa mutta niitä voi oppia.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Voimavarakeskeinen sosiaalityö. N.d. Viitattu 30.8.2013. www.helsinki.fi, sosiaalityö, tietoa oppiaineesta, verkostot, sosweb, millä keinoin, voimavarojen hahmottaminen.

Välivaara, C. 2008. Lapsilähtöisiä vuorovaikutuksen välineitä. Teoksessa Menetyksistä mahdollisuuksiin. Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Toim. Ketola, J. Juva: WS Bookwell Oy.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. Lapsiasiavaltuutettu. Viitattu 2.8.2013. www.lapsiasia.fi, lapsen oikeudet, yleissopimus lapsen oikeuksista.

Yrjölä, M-L. 2011. Hevosen vaikutukset ja ihmiselle asettamat haasteet. Teoksessa Ratsastusterapia. Toim. Mattila-Rautiainen, S. Juva: Bookwell Oy.

Liitteet

Liite 1 Teemahaastattelurungot

Teemahaastattelu

TEEMAT:

- Taustatiedot
- Kokemuksia EASELista
- EASEL-taidot arkielämään (hyödynnettävyys?)

LAPSEN HAASTATTELU

Taustatiedot/ Lämmittelykysymykset

Kuinka monta vuotta olet käynyt EASELissa? Kuinka usein käyt tallilla?

Minkälainen heppa on? Minkälaista tallilla on?

Kokemuksia EASELista

Minkälaisia kokemuksia sinulla on EASELista?

Minkälaisia asioita olet tehnyt hevosen kanssa? Minkälaisia asioita teit hevosen kanssa kun aloit käymään EASELissa? Minkälaisia asioita nyt teet hevosen kanssa?

Mitä teet kun menet tallille? Mitä teet hevostyöskentelyn jälkeen?

Miltä tuntuu mennä tallille? Miltä tuntuu lähteä sieltä pois?

Mikä EASELissa on kivaa, parasta?

Mitä ajattelit silloin, kun aloitit EASELin? Mitä ajattelet EASELista nyt?

Voisiko joku olla paremmin tallilla?

EASELissa opitut taidot arkielämään

Mitä olet oppinut tallilla?

Mitä hyötyä tallilla käymisestä on?

OHJAAJAN HAASTATTELU**Taustatiedot/ Lämmittelykysymykset**

Kuinka kauan olet tehnyt lastensuojelutyötä? Kauanko EASEL on ollut osa työtäsi?

Kuinka olet EASEL-toiminnassa mukana?

Kokemuksia EASELista

Millaisia kokemuksia sinulla on EASELista?

Mitä sinun mielestäsi EASELissa konkreettisesti tehdään? Mikä EASELissa on tärkeää?

Mihin asioihin se auttaa/ ei auta? Minkälainen menetelmä EASEL on lastensuojelutyön kannalta?

EASEL taidot arkielämään

Miten EASELissa opitut taidot näkyvät arkielämässä?

Millaisella mielellä lapset lähtevät tallille? Millaisella mielellä lapset tulevat tallilta?

Mitä lapset kertovat tallilla käymisestä?

EASEL-OHJAAJAN HAASTATTELU

Taustatiedot/ Lämmittelykysymykset

Millainen koulutus- ja työtausta sinulla on? Kauanko olet ollut EASEL-ohjaaja?

Kokemuksia EASELista

Millaisia kokemuksia sinulla on EASELista?

Mistä asioista EASEL-tapaamiset koostuvat? Minkälaisia hevosen kanssa tehtävät harjoitukset käytännössä ovat?

Minkälaiset asiat koet keskeisinä EASELissa? Minkälaisia tunteita harjoituksissa koetaan ja miten niitä käsitellään?

EASEL taidot arkielämään

Kuinka EASELissa opittuja taitoja voi siirtää arkielämään?

Millaisella mielellä lapset tulevat tallille? Millaisella mielellä lapset lähtevät tallilta?